

Juuso Lievonen

Erämaakuvauksen haasteet

Erämaakuvauksen suunnittelu ja toteutus

Erämaakuvauksen haasteet

Erämaakuvauksen suunnittelu ja toteutus

Juuso Lievonen
Opinnäytetyö
Kevät 2022
Visuaalinen suunnittelu
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Viestinnän tutkinto-ohjelma, Visuaalisen suunnittelun suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Juuso Lievonen

Opinnäytetyön nimi: Erämaakuvauksen haasteet

Työn ohjaaja: Tuukka Uusitalo

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Kevät 2022

Sivumäärä: 56 + 5 liitettä

Taustana tälle tutkielmalle on opinnäytetyön produktio-osana kuvattu TOKASSA-lyhytdokumentti, jonka kuvasimme opiskelutovereideni kanssa Pitsusjärvellä, Käsivarressa Lapin erämaassa. Lensimme ensiksi Pitsusjärvelle, jossa kuvasimme kesän poroerotteluja kolme päivää, lopuksi kävelimme tunturista takaisin, noin 50 kilometriä, Kilpisjärvelle.

Tavoitteet tutkielmalle oli tutkia erämaakuvauksen haasteita ja mitä sen suunnittelussa kannattaa ottaa huomioon. Tavoitteenani oli tehdä tutkielma, joka kokoaa oleellisen tiedon erämaakuvaudesta ja mitä esimerkiksi ensimmäistä kertaa erämaahan kuvaamaan lähtevän olisi hyvä tietää.

Taustatieto tutkielmaan on saatu pääasiassa internetlähteistä ja kirjoista. Yritin löytää lähteiksi mahdollisimman tuoretta tietoa, jotta ne ovat paikansäilyttäviä ja luotettavia.

Käyn tutkielmassa läpi erämaakuvauksen haasteita kolmen eri vuodenajan näkökulmasta, eli kevään, kesän ja syksyn osalta. Tutkielmassa käyn läpi asioita, joita pitää ottaa huomioon erämaakuvausta suunniteltaessa ja toteuttaessa, kuten: mitä huomioida kuvauskalustoa valitessa, mitä tarvikkeita erämaahan tarvitaan ja miten suunnitella kuvia. Käyn läpi myös jokamiehenoikeuksia ja miten niiden mukaan saa toimia ja mitä lupia voidaan tarvita. Lopuksi käyn läpi erämaakuvaukseen liittyviä eettisiä asioita.

Erämaakuvaus on haastavaa ja sen onnistumiseen vaati paljon valmisteluja. Kävin tutkielmassa erämaakuvausta läpi niin sanotusti normaalin kuvauksen kannalta, mutta lisää tutkittavaa olisi vaikka koskenlaskun kuvaus. Kävin kuvausta läpi miehen näkökulmasta ja minunkin olisi ollut hyvä haastatella naispuolista kuvaajaa tai eräopasta, jotta olisin saanut hyvää tietoa siitäkin näkökulmasta.

Avainsanat: Erämaa, videokuvaus, ulkoilu

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Media, Option of Visual Design

Author: Juuso Lievonen
Title of thesis: Challenges of wilderness cinematography
Supervisor: Tuukka Uusitalo
Term and year when the thesis was submitted: Spring 2022
Number of pages: 56 + 5 appendices

Background for this thesis work was a short documentary TOKASSA, that me and my study colleague shot in Pitsusjärvi at wilderness of Lapland. First, we flew at Pitsusjärvi and shot summer-time reindeer separations and in the end we walked away about 50 kilometres.

My goal for this thesis was to study challenges and how you should prepare for. My goal was to make a thesis that collect all the necessary information about wilderness cinematography and that for example what should beginner know.

My sources are mostly webpages and books. I tried to find sources that were as new as possible, so that the information is up to date and reliable.

In this thesis I study wilderness cinematography from three season perspective: spring, summer, and autumn. I go through what you should consider when you are planning and when you are at the field. For example: what you should consider when picking the camera gear, what other gear you should bring and how to plan a picture. I also go through every man's rights and what you can and cannot do according to them. I also go through what different permits you might need. At the end I go through some ethical questions that you should consider.

Wilderness cinematography is difficult and need a lot of preparation. In this thesis I talked about basic wilderness cinematography but there is more to study. For example, you could study difficulties of white-water rafting and cinematography. I also talked about this subject in a man's perspective and I think I should have intervned a women cinematographer/wilderness guide, so that I could have that perspective also.

Keywords: wilderness, cinematography, outdoor

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	KUVAUSKALUSTO JA SIIHEN LIITTYVÄT HAASTEET	9
2.1	Kamerat ja optiikka	9
2.2	Valaistus	11
2.3	Ääni	12
2.4	Akut ja tallennusmedia	13
2.5	Muut varusteet	14
3	KUVASUUNNITTELU JA LOCATIONSCOUTTING	16
3.1	Kartan käyttö suunnittelussa	16
3.2	Sovellukset ja niiden käyttö	16
4	VUODENAJAT JA SÄÄ	18
5	KUVAUSMATKAN SUUNNITTELU JA VALMISTAUTUMINEN	19
5.1	Matkat ja reittien suunnittelut	19
5.2	Jokamiehen oikeudet ja luvat	20
5.3	Tarvikkeet ja pakkaaminen	23
5.3.1	Majoittuminen ja yöpyminen	24
5.3.2	Ruokailu	25
5.3.3	Hygienia	26
5.3.4	Hyönteisiltä suojautuminen	26
5.3.5	Muita tarvikkeita	27
5.3.6	Rinkka ja pakkaaminen	27
5.4	Pukeutuminen ja vaatteet	28
6	TURVALLISUUS	31
6.1	Ensiapu	31
6.2	Turvallisuussuunnitelma	32
6.3	Suunnistamisen ja kartanluvun perusteet	36
7	MAASTO-OLOSUHTEISSA KUVAAMINEN JA TOIMIMINEN	39
7.1	Huomioi kuvauksessa ja liikkuesssa	39
7.2	Leiri	40
7.3	Vesi ja ruoka	40
7.4	Hygienia	41

8	ETIIKKA.....	42
9	POHDINTAA.....	44
	LÄHTEET.....	46

1 JOHDANTO

Olen ollut innokas luonnossa liikkuja ja luonto on ollut iso osa elämäni. Harrastuksiini on kuulunut esimerkiksi kalastus, retkeily ja luontokuvaus, jotka ovat myös johtaneet sekä eräoppaan ja kalastusoppaan ammattitutkintoihin. Haluan nyt ja tulevaisuudessa käyttää kaikkea oppimaani hyväksi ja siihen sopi hyvin opinnäytetyön käytännön osuus TOKASSA, jonka kuvasimme yhdessä kahden muun opiskelutoverin kanssa. Kuvasimme opinnäytetyön produktiona lyhytdokumentin nuoren poronhoitajan elämästä ja tulevaisuuden näkymistä kesän poro erotuksissa Pitsusjärvellä, Käsivarren Lapissa erämaa-alueella. Lensimme vesitasolla Pitsusjärvelle, kuvasimme siellä noin kolme päivää ja lopulta vaelsimme sieltä pois samalla ottaen matkalla lisää kuvamateriaalia. Kuvaus tapahtui erämaaoloissa, jouduimme pohtimaan paljon sen tuomia haasteita ja mahdollisia rajoitteita.

Lähdinkin tekemään myös tämän pohjalta tutkielmaa erämaakuvauksen haasteista, koska se sopi hyvin aiheeseen ja pystyin soveltamaan tähän paljon omaa aiempaa osaamista sekä asioita, joita olen oppinut opiskellessani Oulun ammattikorkeakoulussa medianomiksi (AMK) visuaalisen suunnittelun suuntautumisvaihtoehdossa ja opinnäytetyön produktiota tehdessäni. Olin jo ennen käytännön osuutta pohtinut tätä tutkielman aihetta, mutta tein onnekseni ensin opinnäytetyön tuotannon, sillä se antoi tutkielmaan paljon lisää näkemystä.

Erämaakuvauksella tarkoitan tutkielmassa kuvausta, joka tapahtuu luonnon keskellä ihmisasutuksen ulkopuolella vähintään parin päivän verran maastossa yöpyen. Rajasin tutkielmaa myös niin, että käsittelen sitä niin sanotusti kolmen vuodenajan perusteella, eli kevään, kesän ja syksyn. Talvea en käsittele sen takia, koska se on ihan oma elementtinsä ja se tuo haasteet niin kuvauksen kuin toiminnan kannalta eri tavalla.

Keskityn tutkielmassani erämaakuvauksen logistiseen puoleen ja lähtökohtani on se, että tutkielman avulla pystyy suunnittelemaan ja toteuttamaan oman erämaakuvauksen mahdollisimman perusteellisesti. Käyn läpi tietenkin kuvauskalustoa, siihen liittyviä rajoitteita, ongelmia ja tärkeitä huomioita, puhun myös eri lupa- ja lakiasioista, jotka liittyvät kuvauksiin ja kerron, mitä niiden pohjalta saat ja et saa tehdä. Käsittelen myös kuvauksen turvallisuutta, miten ottaa se huomioon ja miten suunnitella mahdollisimman turvallinen kuvaus. Merkittävä osa tutkielmaani on myös erilaisten retkeilytaitojen ja retkeilyvarusteiden läpikäynti. Kerron myös perusteita, miten maastossa

tulisi olla, toimia ja lopuksi käyn läpi myös eettisiä periaatteita, joita kuvauksessa kannattaa ottaa huomioon.

2 KUVAUSKALUSTO JA SIIHEN LIITTYVÄT HAASTEET

Luonnossa oleminen asettaa omat haasteensa käytettävälle kalustolle ja sen määrälle. Isoin haaste kalustossa on aina se, kuinka-paljon sitä kannattaa ottaa mukaan matkaan. Tähän vaikuttaa moni eri asia, kuten minkälainen tuotanto on kyseessä, millaisessa ympäristössä ja mihin aikaan kuvataan, mutta kaluston määrää eniten rajoittava tekijät ovat seuraavat: miten kaikki kalusto kuljetetaan kuvauspaikalle ja kuinka iso kuvausryhmä on mukana. Jos tarkoitus on esimerkiksi kuvata dokumenttia, jossa seurataan vaellusta ja kuljetaan seurattavan henkilön kanssa, joudutaan kaikki kuvauskalusto kantamaan itse. Kaluston määrää siis rajoittaa se, kuinka paljon pystytään kantamaan joko yksin tai kuvausryhmän kesken. Jos pystytään kulkemaan esimerkiksi mönkijällä, lentokoneella tai veneellä, mukaan on mahdollista ottaa enemmän kalustoa.

2.1 Kamerat ja optiikka

Kameran valintaan kannattaa kiinnittää huomiota, sillä se vaikuttaa vahvasti produktion lopputulokseen. Kameroiden kanssa tulee vastaan sama ongelma kuin kaikissa varusteissa, joita kuljetaan maastossa, eli niiden paino ja tilavuus.

Vertaan alle kolmea eri kamerarunkoa niiden koon ja painon perusteella.

Canon EOS 5D Mark IV (peilillinen järjestelmäkamera)

150,7 mm x 116,4 mm x 75,9 mm

Noin 800 g

(Canon 2022).

Sony Alpha 7 IV (peilitön järjestelmäkamera)

131,1 mm x 96,4 mm x 79,8 mm

Noin 658 g

(Sony 2022a).

Sony Cinema Line FX6 (videokamera)

114 mm x 116 mm x 153 mm

890 g

(Sony 2022b).

Vertailluista kameroista jokainen on kuvaukseen soveltuva, mutta niiden välillä on eroja, joita kannattaa ottaa huomioon kameraa valittaessa erämaakuvaukseen. Se, minkälainen kamera valitaan, riippuu produktiosta ja se on paljolti kompromissien tasapainottelua. Puhtaasti videon kannalta esimerkin Sony FX6 olisi kuvauksen paras valinta, mutta jo pelkkä runko on iso ja painava. Huomioon pitää ottaa sen lisäksi kameraan tarvittavat lisävälineet, jotka tuovat välineille lisää painoa ja vievät tilaa. Mikäli tuotanto vaatii ison kamerasen ja sen kuljetus on mahdollista, silloin se on varma valinta. Jos koko ja paino ovat huomioonotettavia asioita, järjestelmäkamera, etenkin peilitön järjestelmäkamera, on kokonsa ja painonsa puolesta varmempi valinta. Järjestelmäkameran valintaa puoltaa myös sen monipuolisuus, sillä kokonsa puolesta se on helpompi käyttää nopeissa tilanteissa ja ilman liikaa valmistelua. Lisäksi järjestelmäkamera on hyvä valokuvaukseen, eli sillä voidaan ottaa myös produktion aikana mahdollisesti tarvittavat valokuvat.

Actionkamerat voivat olla myös hyvä lisä kuvaukseen, ja niillä voi kuvata tilanteissa, joissa ei joko pysty tai uskalla kuvata isolla kameralla, kuten vaikka koskea laskiessa tai nopeassa toiminnassa, koska actionkamerat ovat iskun- ja vedenkestäviä. Ne ovat myös todella tilaystävällisiä, esimerkiksi GoPro HERO8 on kooltaan vain 66,3 millimetriä x 48,6 millimetriä x 28,4 millimetriä (GoPro 2022). Actionkameroissa on monesti myös erilaisia kiinnikkeitä, ja koska ne ovat tosi keveitä, kamerasen voi kiinnittää moneen eri paikkaan, vaikka pyörän tankoon, rinkaankin tai päähän. Koska actionkamerat ovat usein vedenpitäviä, ne voivat vaikka olla hyvä lisä, jos tarvitaan vedenalais kuvaa tai kuvaus joudutaan tekemään vedessä. Tämä voi tulla vastaan esimerkiksi, jos halutaan kuvata kalastusta.

Kamerasen lisäksi tarvitaan siihen objektiivi, jolla kuvata. Erämaakuvauksessa kannattaa kiinnittää kolmeen asiaan huomiota, kun valitaan objektiiveja mukaan matkaan: polttoväli, valovoima (aukko) ja kuvanvakain. Objektiiveissa iso osa niiden valinnassa on koko ja paino. Polttoväli on yksi ilmeisin asia, johon kiinnittää huomiota, sillä se määrittää kuinka laaja kuva on (Compesi 2016). Se, mitä polttovälejä halutaan matkaan, riippuu siitä, mitä halutaan kuvata. Tämä on asia, joka kannattaa suunnitella huolella käsikirjoituksen kanssa, jotta tiedetään, mitä polttovälejä käytetään ja missä tilanteissa.

Polttovälin lisäksi aukko on yksi tärkeä elementti objektiivin valinnassa. Aukon vaikutus tulee esiin etenkin vähävaloisissa olosuhteissa, kuten illalla/yöllä, sisällä mökissä tai vaikka luolassa (Compesi 2016). Lisäksi aukon avulla voi muokata kuvan syväterävyyttä ja sitä myötä vaikuttaa kuvaan.

Huomiota kannattaa kiinnittää myös siihen, onko objektiivissa kuvanvakaajaa – etenkin pitkillä polttoväleillä kuvatessa, ja jos kamerassa ei ole sisäänrakennettua kuvanvakaajaa. Objektiivissa oleva kuvanvakaaja liikuttaa siinä olevia linsejä vakauttaen kuvan ja objektiivin sivussa on yleensä nappi, josta sen saa päälle ja pois. (Siersbæk 2022.)

2.2 Valaistus

Valo on kuvauksen kannalta tärkeässä osassa, sillä ilman valoa ei synny kuvaa. Erämaakuvauksessa päävalonlähteenä toimii luonnonvalo ja kuvaus etenee yleensä sen mukaan. Kuvauksen kohde määrittää lisävalon tarpeen.

Lisävalon ei aina tarvitse olla lamppu, vaan kannettava heijastin voi riittää. Heijastimen avulla voidaan heijastaa luonnonvaloa ja saada sen avulla miellyttävä kuva. (Manriquez & McCluskey 2015.) Hyvä puoli heijastimessa on myös se, että siihen ei tarvitse akkua. Esimerkiksi 50 senttimetrin heijastin voi olla hyvä valinta haastattelun kuvaukseen maastossa. Heijastimet taittuvat pieneen tilaan ja esimerkiksi Lastolite colapsible reflector 50 senttimetriä taittuu kolminkertaiseksi ja menee siis tosi pieneen tilaan (Fotonordic 2022b).

Kuvauksissa voi tulla tilanteita, joissa tarvitaan lisävaloa kuvausta varten. Tähän ratkaisuna voi olla esimerkiksi pieni ledipaneeli. Paneelia valitessa on hyvä kiinnittää huomiota, mistä se saa virransa. Jotkut paneelit käyttävät omaa sisäistä virtalähdettä, kuten esimerkiksi Ulanzi VL60 (Fotonordic 2022a). Toiset taas voivat käyttää erillisiä akkuja, kuten Quadralite Thea 160 (Fotonordic 2022c). Ledipaneeliin valinnassa kannattaa ottaa huomioon, että lisäakut tuovat lisää kantamusta ja ne voivat viedä tilaa muilta tarvikkeilta. Ladattavan ledipaneelin kanssa puolestaan joudutaan tarkasti miettimään, paljonko akkuvirtaa on jäljellä.

2.3 Ääni

Ääni voi helposti unohtua kuvauksen kiireessä, etenkin produktion tuotantotiimin ollessa pieni, jolloin tuotantotiimissä ei välttämättä ole erillistä äänivastaavaa. Hyvä ja selkeä ääni on todella iso osa produktion onnistumista, mutta sen huomaa yleensä vasta editointivaiheessa, kun ääntä kuunnellaan tarkemmin. Etenkin haastattelut on tärkeä saada mahdollisimman selkeästi tallennettua ilman isompia taustahälyjä. (Eckhardt 2012, 98.)

Kameroissa on omat mikrofonit, mutta niihin ei kannata luottaa, jos halutaan tallentaa selkeä ja ammattitasoista ääntä. Äänen tallennukseen on useita vaihtoehtoja: haastattelun voi esimerkiksi tallentaa suuntaavalla haulikkomikillä tai käyttää haastateltavan kaulukseen kiinniteltävällä nappimikillä. (Eckhardt 2012, 98–99.)

Ääntä voi myös ottaa myös erillisellä tallentimella. Tällä tavalla voidaan ottaa pelkästään ääntä tilanteissa, joista ei välttämättä tarvitse kuvamateriaalia. Tällä tavalla pystytään säästämään videolle tarvittavaa tallennustilaa, sillä äänen tallennus ei tarvitse yhtä paljon muistia kuin video. Taulukossa 1 on esitetty Zoom H5 -tallentimen tallennusmuodot ja tallennusajat.

Taulukko 1. Zoom H5 -tallentimen tallennusmuodot ja tallennusajat. (Fotonordic 2022d).

Recording Times

The H4n records directly to SD and SDHC cards, up to 32 gigabytes. The charts below show maximum recording times for different file types and card sizes.

STEREO MODE						
REC Format		SD/SDHC Card Capacity				
		1GB	4GB	8GB	16GB	32GB
MP3	128kbps	17hrs 21min	69hrs 26min	138hrs 53min	277hrs 46min	555hrs 33min
	320kbps	6hrs 56min	27hrs 46min	55hrs 33min	151hrs 6min	342hrs 13min
WAV	16bit / 44.1kHz	1hr 34min	6hrs 17min	12hrs 35min	25hrs 11min	50hrs 23min
	16bit / 48kHz	1hr 26min	5hrs 47min	11hrs 34min	23hrs 8min	46hrs 17min
	24bit / 96kHz	28min	1hrs 55min	3hrs 51min	7hrs 42min	15hrs 25min

4 CHANNEL MODE						
REC Format		SD/SDHC Card Capacity				
		1GB	4GB	8GB	16GB	32GB
WAV	16bit / 44.1kHz	47min	3hrs 8min	6hrs 17min	12hrs 35min	25hrs 11min
	24bit / 48kHz	28min	1hrs 55min	3hrs 51min	7hrs 42min	15hrs 25min

MTR MODE (monaural tracks)						
REC Format		SD/SDHC Card Capacity				
		1GB	4GB	8GB	16GB	32GB
WAV	16bit / 44.1kHz	3hrs 8min	12hrs 35min	25hrs 11min	50hrs 23min	100hrs 46min

**Recording times are approximations. Actual times may differ according to recording conditions.
The maximum file size is limited to 2 GB.

Taulukosta 1 näkee kuinka paljon esimerkiksi 32 gigatavun kortille mahtuu eri formaateilla äänitallennusta. Jos vaikka tallennetaan stereoääntä, esimerkiksi ympäristön- ja tehosteääniä, vaikka käytettäisiin parasta, WAW 24bit/96KHz asetusta, yhdelle muistikortille mahtuu 15 tuntia ja 25 minuuttia äänitallennusta.

2.4 Akut ja tallennusmedia

Akkuvirran määrä ja tallennusmedian riittävyys ovat yksi isoimmista ongelmista erämaakuvauksessa. Akkuja kannattaa pakata mukaan mahdollisimman monta. Akkuja kannattaa käyttää huolellisesti, välttää kameran turhaa päällä pitämistä ja muistaa sammuttaa kamera kuvauksen jälkeen. Akut kannattaa käyttää yksi kerrallaan loppuun asti, jotta pystytään helposti seuraamaan akkujen käyttöä. Lisäksi jos kuvataan viileällä kelillä, kannattaa akkuja pitää lämpiminä, jotta

niiden virta säilyy pidempään. Akkuja kannattaa säilyttää taskussa, jossa ne pysyvät lämpiminä ja akut kannattaa myös suojata esimerkiksi jollain pussilla, ettei ne eiväts vahingoitu tai kastu.

Oma kokemukseni akkujen käytöstä opinnäytetyön kuvauksessa oli Blackmagic Pocket Cinema 6K:ta käyttäessä. Kun kameran akun virta oli vähissä, noin 15 %:n kohdalla, saattoi kamera yhtäkkiä sammua itsekseen ja akku oli periaatteessa loppu 10 %:n kohdalla, koska sen jälkeen ei voinut kuvata luotettavasti. Vaikka erämaassa ollaan verkkovirran ulkopuolella, akkuja voi olla mahdollisuus ladata. Esimerkiksi joissain paikoissa voi olla mahdollisuus käyttää aggregaattia, jolla ladata akkuja. Meillä oli onneksi mahdollisuus käyttää aggregaattia omassa produktiossa ja pystyimme lataamaan akkuja sen ollessa päällä. Latasimme akkuja myös varavirtalähteillä, mutta tämä vaatii siihen sopivan laturin. Etenkin kesällä akkujen lataamiseen hyvä vaihtoehto on kannettava aurinkokenno. Rajoittava tekijä aurinkokennon kanssa on sää, esimerkiksi yöllä ja pilvisellä säällä aurinkokennosta ei ole hyötyä. (Monsen 2015, 7.)

Tallennusmedia on toinen asia, joka aiheuttaa ongelmia erämaassa, sillä se voi helposti loppua kesken. Tallennusmedian kannalta kannattaa aloittaa tarkistamalla sen määrä ja kuinka moneen välineeseen sitä tarvitaan. Kannattaa myös tarkistaa, mitä eri tallennusformaatteja tarvitaan, esimerkiksi mitä eri muistikortteja tarvitaan kameroihin.

Monella kameralla voi myös kuvata johdon kautta suoraan ulkoiselle SSD-levylle, ja me kuvasimme produktiomme suurimmaksi osaksi ulkoiselle SSD-levylle. Pystyimme kuvaamaan kuvausmateriaalin yhdelle teratavun SSD-levylle, ja kuvauksessa oli mukana pari varalevyä. Joissain tilanteissa ulkoinen levy ei välttämättä ole paras mahdollinen valinta, sillä esimerkiksi huono sää ja ahtaat paikat eivät ole sille hyviä, koska silloin levy tai johto voi vaurioitua.

2.5 Muut varusteet

Kamerajalustaa voidaan tarvita helposti tilanteissa, joissa halutaan joko tosi tasaista kuvaa tai kamera halutaan jättämään kuvaamaan pitkäksi aikaa. Tällaisia tilanteita on voi olla esimerkiksi time-lapsevideo, kuvaus pitkällä polttovälillä, halutaan kuvata itseä tai halutaan pitkää tasaista kuvaa.

Rajoittavat tekijät ovat tässä jalustan paino ja koko. Esimerkiksi isot videojalustat ovat melkein aina liian isoja järkevästi mukana kannattaviksi, ja tämän takia kevyemmät joko kevytmetalli- tai hiilikuitu jalustat ovat hyvä valinta maastossa kuvaamiseen (Eckhardt 2012, 100).

ND-suodin eli Neutral Density suodin, joka voidaan kiinnittää objektiin. Tämän suodimen on tarkoitus vähentää kameraan tulevaa valoa (Anker 2018). Nämä tulevat kuvauksissa hyödyllisiksi esimerkiksi kesällä, jolloin on paljon valoa ja sen määrää halutaan rajoittaa, jotta voidaan kuvata esimerkiksi isommalla aukolla.

Kameroihin on saatavilla myös erilaisia kehikoita, kuten SmallRig Sony Alpha 7 IV:lle. Kehikon avulla kameraan voi esimerkiksi kiinnittää ulkoisen kahvan, jotka mahdollistavat tasaisemman kuvaamisen. Lisäksi kehiin on mahdollista kiinnittää muita tarvikkeita, kuten mikrofoni tai ulkoinen SSD-levy. (SmallRig 2022.)

3 KUVASUUNNITTELU JA LOCATIONSOUTTING

Kuvauspaikkojen valintaan kannattaa käyttää hyvin aikaa ja ajatusta, sillä se määrittelee kuvauksen muut vaatimukset ja on tärkeä osa esituotantoa. Kuvauspaikka voi olla ennalta määrätty tai se pitää etsiä itse, mutta kummassakin tapauksessa hyvä valmistautuminen on avainasemassa.

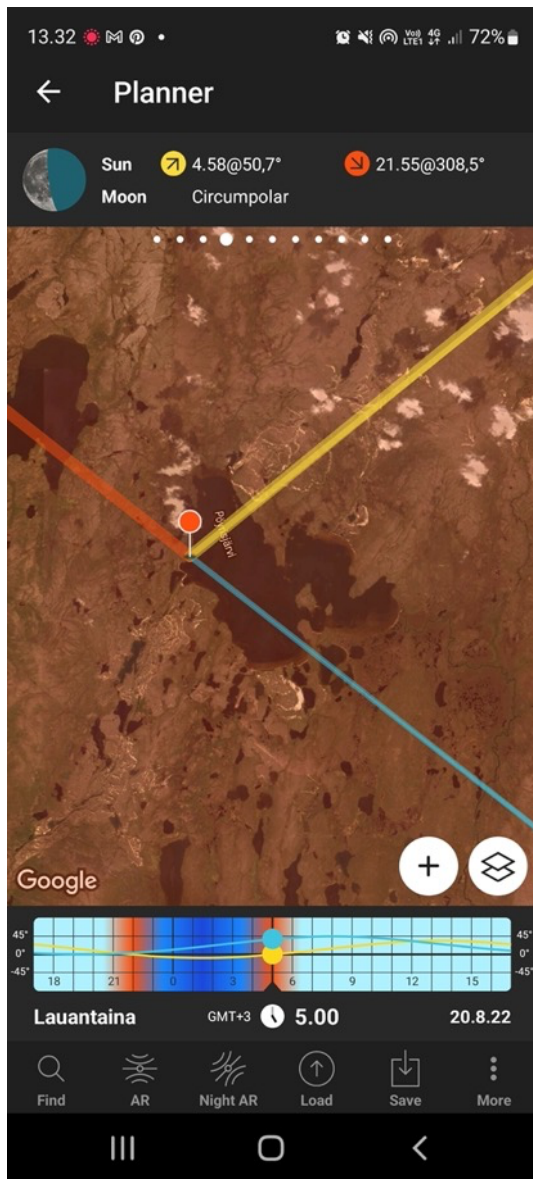
3.1 Kartan käyttö suunnittelussa

Kartta on kuvasuunnittelussa äärimmäisen hyödyllinen apuväline, ja sen huolelliseen tutkimiseen kannattaa käyttää kunnolla aikaa. Kartta antaa todella paljon tietoa ympäristöstä ja maaston muodoista, joita voi käyttää hyväksi kuvauksen suunnittelussa. Maastonmuodot ovat yksi selkein asia, mitä etsiä kartasta, koska sillä tavalla löytää hyvin mielenkiintoisia kuvauspaikkoja. Esimerkiksi voidaan etsiä hyvä paikka yleiskuvan kuvaamiseen maisemasta, jota varten kartalta voidaan valita korkea kohta. Kartasta voidaan myös etsiä mielenkiintoisia maaston muotoja, kuten louhikoita, vesistöjä, koskia, vesiputouksia, jyrkänteitä ja kallioita. Karttaa selatessa kannattaa kiinnittää huomiota maanmuotojen ilmansuuntiin, sillä se vaikuttaa siihen, milloin paikassa on otollista kuvata.

3.2 Sovellukset ja niiden käyttö

Sovellukset ovat myös hyvä lisä kuvasuunnitteluun. Esimerkkinä sovelluksista on karttasovellukset, kuten Google Maps, maastokartat tai karttaselaimet, joita voidaan käyttää kartan tapaan. Monet niistä antavat tehdä merkintöjä karttaan, tallentaa eri reittejä ja jakaa suunnitelmia muille. Myös

itse kuvauksen kannalta löytyy hyödyllisiä sovelluksia: esimerkiksi PhotoPills, jonka avulla pystyy suunnittelemaan helposti hyviä kuvauspaikkoja ja oikeita ajankohtia.

Kuva 1. Esimerkki kuvakaappaus PhotoPills näkymästä, jossa Pöyrisjärvi auringonnousun aikaan 20.8.2022.

PhotoPills on kuvaussovellus, joka on suunniteltu kuvasuunnitteluun ja siinä monta hyvää ominaisuutta, jotka auttavat kuvasuunnittelussa (PhotoPills 2022). Tämän sovelluksen avulla pystyy helposti valitsemaan paikan, josta haluaa katsoa tietoja tietynä aikana. Esimerkiksi kuvassa 1 jos halutaan tehdä kuvaus 20.8.2022 Pöyrisjärvellä, voidaan tarkistaa helposti milloin ja mistä aurinko nousee ja laskee sekä seurata auringon sijaintia päivän edetessä. Sovelluksessa on myös paljon eri asetuksia, joiden avulla kartasta voi muokata suunnitelmiin sopivan. Hyvää sovelluksessa on myös se, että suunnitelmia voi tallentaa ja ne pysyvät tallessa laitteen muistissa.

4 VUODENAJAT JA SÄÄ

Käsittelen tutkielmassa erämaakuvausta kolmen vuodenajan perusteelta: kevään, kesän ja syksyn näkökulmasta. Talvi on retkeilyn ja kuvauksenkin kannalta oma ympäristönsä ja se aiheuttaa omat haasteensa.

Vuodenajoista varmasti helpoin on kesä, mutta sitä on myös helppo aliarvioida ja keli voi muuttua nopeasti huonoksi. Kesällä voi myös helposti tulla kuuma, ja tämän huomaa etenkin veden tarpeessa. Kesällä kannattaakin pitää mukana esimerkiksi yhtä ylimääräistä juomapulloa, jotta vettä on tarpeeksi (Metsähallitus 2022f).

Syksy ja kevät muistuttavat olosuhteitansa toisiansa ja varautuminen niihin on hyvin samankaltaista. Syksy ja kevät eroavat pääasiallisesti kesästä sillä, että sää on keskimäärin kylmempi ja yöt ovat pimeämpiä. Vaatetuksessa kannattaa ottaa huomioon kylmempiin keleihin valmistautuminen ja kuvauksenkin voidaan tarvita lisää valoa. (Metsähallitus 2022s.) Yksi huomion arvoinen asia pukeutumisessa etenkin syksyllä, on näkyvyys. Tämä täytyy huomioida sen takia, että muut maastossa liikkujat pystyvät näkemään kuvausryhmän. Syksyllä metsästyskausi ovat myös aktiivisimmillaan, joten maastosta on hyvä erottautua. (Metsähallitus 2022o.)

Sää on kaikessa maastossa liikkumisessa iso muuttuja, ja siihen voi varautua säätiedotteiden avulla, mutta niihin ei kannata täysin luottaa. Säässä tärkeimpiä huomioon otettavia asioita ovat seuraavat: lämpötila, tuuli, sade ja pilvisuus.

Säähän kannattaa aina varautua pahinta odottaen ajankohdan mukaan. Esimerkiksi kesällä lämpötilalta voi laskea 5 asteen alapuolelle, ja siihen on syytä varautua. Helteille tulee varautua hattulla, aurinkorasvalla ja ottamalla ylimääräinen vesipullo mukaan, kun sateita varten kannattaa taas varautua sadeviitalla ja suojaamalla myös kalusto sateelta.

5 KUVAUSMATKAN SUUNNITTELU JA VALMISTAUTUMINEN

Erämaakuvauksen tärkein osa on siihen valmistautuminen ja huolellinen suunnittelu. Suunnittelussa kannattaa ottaa huomioon ensinnäkin matkat, kuljettavat reitit, tarvittavat luvat, mahdolliset rajoitukset sekä se, mitä pitää pakata mukaan.

5.1 Matkat ja reittien suunnittelut

Matkojen suunnitteluun kuuluu tietenkin matkat kuvauspaikoille, esimerkiksi ajomatkat ja mahdolliset kuljetukset lopulliseen kuvauspaikkaan tai aloituspaikkaan. Lisäksi pitää suunnitella matkat kuvauspaikkojen ja lopetuspaikan välillä. Ensimmäiseksi on selvitettävä paikka, mistä matka alkaa ja mihin se loppuu, käytettävä aika ja matkojen pituudet.

Reittien suunnittelussa on muutama asia, joka kannattaa huomioida. Ensiksi kannattaa tarkistaa alueella olevat valmiit reitit ja polut, joita on mahdollista hyödyntää, sillä ne helpottavat maastossa liikkumista. Reiteissä pitää myös huomioida veden saanti, sillä vesi on painavaa kannettavaa ja etenkin pidemmällä matkoilla vettä on otettava maastosta. Se, miten vettä saadaan, riippuu paljon alueesta, jolla liikutaan. Esimerkiksi kansallispuistojen vaellusreiteillä on monesti merkittäviä vedenottoaikoja, kuten kaivoja tai lähteitä (Metsähallitus 2022f). Leiripaikat kannattaa myös katsoa mahdollisimman tarkasti etukäteen valmiiksi. Leiripaikan valinnassa kannattaa ottaa etenkin huomioon maaston muodot ja se, onko maasto sopivaa leirytykseen. Leiripaikkaa ei välttämättä voi etukäteen katsoa suoraan kartasta, mutta suunnittelussa ja kartan tutkimisessa kannattaa ottaa huomioon ainakin se, onko maastossa hyvää ja tarpeeksi tasaista paikkaa teltalle (Metsähallitus 2022n). Leirytyä voi myös valmiissa majoitteessa, kuten laavussa, kodassa, autio- tai varaustuvissa.

Reittien suunnittelussa pitää myös huomioida myös matkojen pituudet ja varata niille tarvittava aika. Matkojen pituuksissa kannattaa huomioida matkaajien kunto ja sopeutuminen. (Metsähallitus 2022d.) Matkan alussa kannattaa tehdä lyhyempiä matkoja, kuin lopussa. Matkoihin kannattaa myös varata aikaa mahdollisille lepotauoille.

5.2 Jokamiehen oikeudet ja luvat

Meillä Suomessa on laajat jokamiehenoikeudet ja ne takaavat aika vapaan liikkumisen luonnossa aika lailla ympäri maata ja ne ovat iso osa Suomalaista retkeily- ja luontokulttuuria (Metsähallitus 2022e). Jokamiehen oikeuksissa sanotaan seuraavaa:

Jokamiehenoikeus tarkoittaa mahdollisuutta liikkua ja toimia alueella, jota maanomistaja ei ole ottanut jokamiehenoikeuden syrjäyttävään erityiseen käyttöön, kuten esimerkiksi viljelyyn tai asumuksen pihapiiriksi. Maanomistajalla ei ole oikeutta kieltää tai rajoittaa laillista toimintaa maillaan. – – Vain pieni osa Suomen pinta-alasta on otettu jokamiehenoikeudet syrjäyttävään erityiseen käyttöön. (Tuunanen, Tarasti & Rautiainen 2012, 11.)

Alla myös Tuunanen, Tarasti & Rautiainen Jokamiehenoikeudet ja toimiminen toisen alueella kirjasta taulukko (taulukko 2), jossa on eritelty asiat, joita jokamiehenoikeuksilla saa - ja ei saa tehdä (2012, 11).

Taulukko 2. Mitä jokamiehenoikeuksilla saa tehdä. (Tuunanen, Tarasti & Rautiainen 2012, 11).

Jokamiehenoikeudella saa:	Jokamiehenoikeudella ei saa:
<ul style="list-style-type: none">- liikkua jalan, hiihtäen ja pyöräillen luonnossa, kuten metsissä, luonnonniityillä ja vesistöissä,- ratsastaa,- oleskella ja yöpyä tilapäisesti alueilla, joilla liikkuminenkin on sallittua,- poimia luonnonmarjoja, sieniä ja rauhoittamattomia kasveja,- onkia ja pilkkiä sekä- veneillä, uida ja peseytyä vesistöissä ja kulkea jäällä.	<ul style="list-style-type: none">- haitata maanomistajan maankäyttöä,- kulkea pihamailla, istutuksilla tai viljelyksessä olevilla pelloilla,- kaataa tai vahingoittaa kasvavia puuta,- ottaa kuivunutta tai kaatunutta puuta,- ottaa sammalta tai jäkälää- tehdä avotulta toisen maalle,- häiritä kotirauhaa esimerkiksi leiriytmällä liian lähellä asumuksia tai meluamalla,- roskata ympäristöä,- ajaa moottoriajoneuvolla maastossa- häiritä tai vahingoittaa lintujen pesiä ja poikasia,- häiritä eläimiä eikä- kalastaa ja metsästää ilman asianomaisia lupia.

Jokamiehenoikeudet antavat hyvät mahdollisuudet erämaakuvaukselle. Joillakin alueilla jokamiehenoikeuksia on kuitenkin rajoitettu, ja niistä kannattaa olla tarkkana ja ennen kuvauksia ottaa selvää alueella rajoituksia.

Luonnonsuojelualueet

Seuraavassa luetelmassa on esitetty, mitä rajoituksia eri luonnonsuojelualueilla on voimassa:

- Kansallispuistot: yleensä liikkuminen ja toimiminen on vapaata, mutta kansallispuistoissa on monesti omia säädöksiä ja esimerkiksi alueita, missä liikkumista rajoitettu.
- Luonnonpuistot: näillä alueilla liikkuminen on monesti kielletty merkittyjen polkujen ulkopuolella tai sallittu vain metsähallituksen luvalla.
- Lapin erämaa-alueet: ei jokamiehenoikeuksia rajoittavia säädöksiä.
- Muut valtion luonnonsuojelualueet: riippuen alueesta, niin jokamiehenoikeuksia voidaan rajoittaa.
- Yksityiset ja Natura 2000: rajoituksia voi olla alueesta riippuen.

(Tuunanen, Tarasti & Rautiainen 2012, 20–55.)

Muut alueet

Listaan tähän muita alueita ja sitä, miten niissä on voitu rajoittaa jokamiehenoikeuksia:

- Kotirauha: kotirauhan rikkominen on kiellettyä. Kotirauhan piiriin kuuluvat pihat, asunnot, teltat, veneet, asuntoautot.
- Julkisrauha: suojaa julkisia rakennuksia, kuten toimistoja, tuotantolaitoksia ja niihin liittyviä pihatiloja.
- Vesistöt: näillä pätee samat jokamiehenoikeudet, mutta pitää ottaa huomioon koti- ja julkisrauha.
- Metsätyömaat: lähistöllä saa liikkua, mutta metsätyömaa itse voi olla vaarallinen ja metsätyön häiritseminen kiellettyä.
- Pellot ja viljelmät: ei saa periaatteessa liikkua ilman maanomistajan lupaa kasvukaudella.
- Laitumet: ei saa liikkua jokamiehenoikeuksilla.
- Puolustusvoimien alueet: alueilla liikkumista voidaan rajoittaa tai kieltää liikkuminen kokonaan.
- Rajavyöhyke: liikkuminen ja toimiminen luvanvaraista, lupa on pidettävä alueella liikkussa mukana koko ajan. Lupaa voi hakea esimerkiksi rajavartioasemalta tai sen esikunnasta.

(Tuunanen, Tarasti & Rautiainen 2012, 20–55.)

Jokamiehenoikeuksilla antavat paljon vapauksia kuvauksiin, mutta jotkin asiat voivat vaatia erillisiä lupia. Isot tuotannot voivat tarvita filmituotantolupaa, mutta pienimuotoinen jokamiehenoikeuksiin perustuva kuvaus on sallittu ilman erillistä lupaa (Metsähallitus 2022p).

Mikäli kuvauskalustoa on tarkoitus kuljettaa kuvaspaikalle maastossa jollain ajoneuvolla, kuten mönkijällä tai moottorikelkalla, silloin tarvitaan aina maanomistajan lupa tai maastoliikennelupa. Valtion mailla lupia saa metsähallitukselta. Huomioon kannattaa ottaa se, että suojelualueilla ei siltikään saa ajaa maastossa. Poikkeuksena tähän ovat Lapin laajat erämaa-alueet, joissa tilanteesta riippuen voi saada luvan käyttää olemassa olevia uria tai polkuja. (Metsähallitus 2022q.)

Joissain tilanteissa käsikirjoitus voi vaatia, että kuvataan nuotiota tai avotulta. Mikäli avotuli halutaan tehdä muualle kuin valmiiksi merkittyyn tulipaikkaan, tarvitaan siihen maanomistajan lupa. Valtion maille metsähallitus on myöntänyt yleisen luvan tulen tekoon seuraavilla alueilla: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Pohjois-Karjala. Valtion mailla ei saa tehdä tulta, jos toimitaan alle 0,5 kilometriä lähimmästä huolletusta tulipaikasta tai olet luonnonsuojelu- tai kansallispuistoalueilla, jossa on säädetty omat säännöt tulen tekemiselle. Tulen teko on myös kielletty, jos alueella on voimassa oleva metsä- tai ruohikkopalovaroitus. Tulenteossa täytyy ottaa huomioon turvallisuus ja välttää riskien ottamista. (Metsähallitus 2022r.)

5.3 Tarvikkeet ja pakkaaminen

Maasto-olosuhteissa toimimiseen tarvitaan omat tarvikkeensa. Alla taulukko 3, johon on koottu tarvikelistan pohja, jota käyttää apuna matkaa suunnitellessa.

Taulukko 3. Tarvikelistan pohja.

<p>Kantaminen</p> <ul style="list-style-type: none">- reppu/rinkka <p>Majoitus (3 vaihtoehtoa)</p> <p><i>Telttä</i></p> <ul style="list-style-type: none">- makuualusta- makuupussi <p><i>Riippukeinu</i></p> <ul style="list-style-type: none">- makuupussi- makuualusta/alushuopa- laavukangas <p><i>Tupa/laavu</i></p> <ul style="list-style-type: none">- makuupussi- makuualusta <p>Säävaraus</p> <ul style="list-style-type: none">- sadetakki/sadeviitta- taukotakki- huivi <p>Tarvikkeet ja varusteet</p> <ul style="list-style-type: none">- puukko- sytytin/tulitikut- otsalamppu- paristot- varavirtalähde- wc-paperi- kuokka	<p>Ruuanlaitto</p> <ul style="list-style-type: none">- retkikeitin- polttoaine- aterimet ja lautanen- kuppi/kuksa- juomapullo (vähintään 1L) <p>Ruoka/päivä</p> <ul style="list-style-type: none">- aamupala- lounas- illallinen- välipalat <p>Suunnistus</p> <ul style="list-style-type: none">- karttalaukku- kartta- kompassi <p>Turvallisuus</p> <ul style="list-style-type: none">- ensiapulaukku- avaruushuopa
--	--

Listan suunnittelussa on käytetty lähteenä Olli Aution Suurta retkeilykirjaa (2016). Tämä ei ole täydellinen varustelista matkaa varten, vaan tämän tarkoitus on olla pohja, jonka ympärille voidaan kasata tarvittavat varusteet. Liite 5 on esimerkiksi varustelista, joka on suunniteltu noin viikon mittaiselle kuvausvaellukselle.

5.3.1 Majoittuminen ja yöpyminen

Majoitus on isoin kysymys maastossa olemisesta, ja tähän on useita erilaisia vaihtoehtoja. Käyn alla läpi pari tapaa majoittua maastossa ja majoittumistapojen ominaisuuksia.

- Teltta on todennäköisesti monipuolisin tapa majoittua maastossa, sillä teltta toimii lähes kaikkialla. Teltan valinnassa kannattaa valita vaellusteltta, jossa on erillinen sisä- ja ulkoteltta ja eteinen (Aulio 2016, 72–75). Teltat ovat yleensä aika raskaita, mutta paino voidaan jakaa eri osiin: kankaat, kiilat ja kaaret. Tämä helpottaa pakkausta, ja tarvittaessa paino voidaan jakaa kuvausryhmän kesken. (Monsen 2015, 10.) Teltan kanssa pystyy hyvin leiriytymään kaikkialla, mutta paikan valintaan kannattaa käyttää aikaa ja katsoa sopivan tasainen paikka teltalle (Metsähallitus 2022n).
- Riippukeinu laitetaan kahden puun välille ja nukutaan irti maasta. Hyviä puolia tässä on se, että maan ei tarvitse välttämättä olla tasainen ja leiripaikan valinta ei ole niin tarkkaa kuin teltalla. Huomioitavaa on kuitenkin, että riippukeinua varten tarvitaan tarpeeksi isoja puita, eli esimerkiksi tunturissa, puurajan yläpuolella, riippukeinua ei voi käyttää. Riippukeinun kanssa pitää myös kantaa erillistä laavukangasta, joka suojaa sateelta. Riippukeinukangas on ohutta eikä se eristä, eli siinä nukkuessa käyttää makuualustaa tai riippukeinulle tarkoitettua alushuopaa. Hyttysverkko on myös hyvä kesällä hyttysten varalle. (Metsähallitus 2020k.)
- Tuvat ja laavut ovat hyvä tapa majoittua, kun niihin on mahdollisuus. Autiotuvat ovat kaikkien yhteisessä käytössä, mutta niitä ei ole tarkoitettu pitkään oleskeluun eivätkä ne aina välttämättä ole vapaana. Varaustuvat taas pitää varata etukäteen ja niin voi varmistaa, että ne ovat vapaana. (Metsähallitus 2022a.)

Majoitukseen liittyy myös nukkuminen, ja siihen vaikuttaa, mitä varusteita nukkumiseen käytetään. Mukavaan nukkumiseen vaikuttaa eniten, mitä makuupussia ja makuualustaa käytetään. Makuualusta on ehkä tärkein osa hyvin nukuttua yötä, sillä se eristää nukkujan maalta. Makuupussissa nukkuessa maataan sen päällä ja kohdissa, joista se on painunut kasaan, se ei eristä ja maan kautta menetetään lämpöä, ellei välissä ole eristävää makuualustaa. Tällöin hyvässäkin makuupussissa voi tulla helposti nukkuessa kylmä. (Aulio 2016, 72.) Makuualustat ovat joko solumuovisia kiinteitä alustoja tai ilmatäytteisiä alustoja. Kiinteät solumuoviset makuualustat ovat yleisimpiä, ja nämä ovat hyvin toimivia ja luotettavia alustoja. Kiinteän alustan valinnassa kannattaa kiinnittää huomiota sen paksuuteen ja hyvä paksuus olisi olla vähintään 10 millimetriä. Ilmatäytteiset makuualustat taas ovat yleensä mukavampia, mutta ovat painavimpia ja voivat puhjeta. (Monsen 2015, 16.)

Makuupussit voidaan jakaa kahteen eri kategoriaan materiaalien perusteella, untuva- ja keinokuitupussisiin. Molemmilla on omat puolensa ja heikkoutensa. Untuvasussit ovat yleensä kevyempiä, pienempään tilaan meneviä, mutta ne kuivuvat hitaasti ja voivat homehtua helposti. Keinokuitupussit ovat monesti raskaampia ja vievät enemmän tilaa, mutta ne kuivuvat nopeasti ja ovat helposti huollettavia. (Monsen 2015, 14.) Kesällä kuvatessa voi pärjätä kesäpussilla, ja niiden mukavuuslämpötilat ovat yleensä noin 10 astetta. Keväällä ja syksyllä kannattaa käyttää kolmen vuodenajan makuupussia, ja niiden mukavuuslämmön tulisi olla noin 5 ja 0 asteen välillä.

5.3.2 Ruokailu

Ruuan tekemiseen maastossa tarvitaan retkikeitin, ja yleisimmin se käyttää polttoaineena joko kaasu tai alkoholia. Kummatkin ovat hyviä vaihtoehtoja, mutta kaasukäyttöiset ovat yleensä nopeampia ja niillä saa veden kiehumaan jopa kolmessa minuutissa. Keittimen valinnassa kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että tuleeeko sen mukana omat kattilat/pannut, vai joudutaanko ne hankkimaan erikseen. Lisäksi onko keittimessä jonkinlainen tuulisuoja polttimon edessä, sillä tuuli vie keittimestä nopeasti tehoja. Jos tuulisuoja ei ole, voi tuulta koittaa estää istumalla sen ja keittimen välissä tai käyttää pieneen tilaan pakkautuvaa tuulisuoja. (Monsen 2015, 97–98.) Ruokailua ja juomista varten kannattaa mukaan pakata:

- haarukka/spork
- kuppi/kuksa
- retkilautanen (tai syödä suoraan kattilasta)

- pieni tiskiharja
- juomapullo.

5.3.3 Hygienia

Pelottava kysymys monelle on mitä tehdä, kun pitää käydä tarpeilla luonnossa. Virtsalla voi tietenkin käydä puuta vasten tai puskassa, mutta entä jos pitääkin ulostaa? Joissain paikoissa voi olla puucee, jota voidaan käyttää. Jos puuceeta ei ole, mukana voi pitää pientä kuokkaa, jolla kaivaa kuoppa, jonne tehdä tarpeensa. Kuopasta kannattaa tehdä tarpeeksi syvä, jotta tarpeet ja vessapaperi mahtuvat sinne hyvin ja sen saa peitettyä jälkiä jättämättä, jolloin uloste sekä paperit maatuvat paremmin ja nopeammin. Naisilla tulee vastaan kuukautiset, ja tamponeissa ja siteissä on monesti muovia, joita ei saa jättää maastoon, joten muovia sisältävät kuukautissuojat tulisi kantaa pois maastosta. Tarpeita ei myöskään tulisi ikinä tehdä liian lähelle vettä, jotta ne eivät valuisi vesistöön. (Yle 2018.) Käsienspesua varten mukana kannattaa kantaa pientä käsidesipulloa.

5.3.4 Hyönteisiltä suojautuminen

Paras suojautuminen hyönteisiltä on hyvät päällysvaatteet, joiden läpi ne eivät pääse puremaan, ja tämän lisäksi jonkinlainen hyttysverkko voi olla hyvä lisä. Hyönteiskarkotteita on myös mahdollisia käyttää, mutta kannattaa tarkistaa hyönteiskarkotteen DEET-pitoisuus, ja karkotteen DEET-pitoisuuden olisi hyvä olla vähintään 10–20% (Monsen 2015, 69).

Punkit ovat ehkä vaarallisimpia eliöitä luonnossamme, sillä ne levittävät borrelioosia ja puutiaisaiivotulehdusta. Paras suojautuminen punkeilta on käyttää pitkälahkeisia vaatteita ja laittaa esimerkiksi housunlahkeet sukien sisään. Ennen nukkumaanmenoa olisi hyvä tehdä punkkitarkastus. Mikäli punkki löydetään, tulee irrottaa se varovasti, sillä mitä pidempään punkki on kiinni, sitä todennäköisemmin tauti tarttuu. Punkin purema-alueita on myös seurattava, ja jos huomataan ihottumaa, pitää hakeutua lääkäriin. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2022a.) Punkki levittää myös puutiaisaiivotulehdusta, ja se tarttuu melkein heti punkin puremasta. Suomessa tautia on eniten rannikkoalueilla, mutta sitä tavataan muuallakin. Puutiaisaivuumeeseen on olemassa rokote ja se voi olla tarpeellinen, jos tietää liikkuvansa paljon alueella, jossa tautia esiintyy. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2022b.)

5.3.5 Muita tarvikkeita

Retkeilyyn on myös paljon eri pientarvikkeita, joita on hyvä pitää mukana:

- puukko ja tulitikkuja
- ensiapulaukku (katso lisää kappaleesta 6.1)
- suunnistusvälineet (kartta, kompassi, karttalaukku)
- muovipusseja
- ilmastointiteippiä
- narua
- aurinkolasit
- hattu
- aurinkorasva
- varavirtalähde
- otsalamppu ja paristot
- hammasharja ja tahna
- pieni retkipyyhe
- korjausvälineitä (ompelupakkaus).

(Monsen 2015, 132–134.)

5.3.6 Rinkka ja pakkaaminen

Rinkan koko pidempää matkaa tai vaellusta varten tulisi olla naisilla ainakin noin 75 litraa ja miehillä noin 85 litraa. Kuvauksien kannalta tavaraa tulee enemmän kuin perinteisellä matkalla, eli rinkan kannattaa olla mahdollisimman tilava. Rinkkoja on kahta eri mallia: putkirinkka ja anatominen rinkka. Anatominen rinkka on yleensä parempi kannettava, mutta molemmat mallit ovat toimivia ja rinkkaa kannattaa kokeilla ennen sen ostamista. (Monsen 2015, 18.)

Tavaraa ei kannata pakata rinkkaan sattumanvaraisesti, vaan siihen on hyvä käyttää ajatusta. Ensinnäkin jotkin asiat on hyvä pitää kuivana, jos rinkka kastuu vahingossa. Tähän tarkoitukseen on hyvä käyttää kuivapusseja ja esimerkiksi makuupussi ja vaatteet on hyvä pakata kuivapusseihin. Jos muuta ei ole saatavilla, voidaan kuivapussien sijaan esimerkiksi käyttää muovipusseja, mutta ne eivät ole kovinkaan kestäviä. (Monsen 2015, 19.) Kaikki sähköllä toimiva ja

kamerakalusto on myös hyvä suojata jollain tavalla, ja siihen sopivat hyvin kuivapussit ja kotelot (Monsen 2015, 23).

Pakkaamisen kannalta olennaista on myös, miten rinkan pakkaa ja siinä huomioitavia asioita ovat seuraavat: tavarain paino ja kuinka usein sitä tarvitaan. Painon kannalta painavimmat tavarat olisi hyvä pitää lähellä selkää ja alhaalla, jotta painopiste ei ole liian kaukana kehosta. Esimerkiksi makuupussi ja vaatteet on hyvä pakata rinkan pohjalle, koska niitä tarvitaan yleensä vasta leirissä, kun taas kuvauksen kannalta kamera ja muu kuvauskalusto on hyvä olla nopeasti saatavilla. Tavaraa ei kannata kiinnittää paljon rinkan ulkopuolelle – tämä etenkin silloin kun kuljetaan vähän tiheämmässä metsässä. Näin vältetään jumiin jäämiseltä tai tavarain vahingossa tippumiselta. (Monsen 2015, 20.) Kamerain kantamiseen hyvä apuväline on kamerain pikakiinnitys, jonka avulla kamera voidaan kiinnittää esimerkiksi rinkan olkahihnaan, josta kamera on koko ajan helpposti ja nopeasti saatavilla. Esimerkiksi Peak Design Clip Systeemi on kätevä kamerain kantamiseen, siinä on kiinnityssysteemi ja levy, joka kiinnittyy siihen ja levy sopii myös Arca Swiss -jalustoihin (Peak Design 2022).

5.4 Pukeutuminen ja vaatteet

Pukeutuminen on tärkeä osa luonnossa toimimisessa ja se on isossa roolissa, jos luonnossa halutaan toimia mukavasti. Hyvällä pukeutumisella ja varautumisella pystyy toimimaan jopa huonoissa olosuhteissa melko mukavasti. Lämpötila on tietenkin yksi ilmeisin asia mihin pitää varautua, mutta helposti unohtuva asia on tuulen vaikutus ja siltä suojautuminen. Olli Auliolla on Suuri retkeilykirja -kirjassaan taulukko, josta käy hyvin ilmi tuulen vaikutus Aulion taulukko on esitetty taulukossa 4. (Aulio 2016, 31).

Taulukko 4. Tuulen vaikutus lämpötilaan. (Aulio 2016, 31).

Tuulennopeus m/sek	Tuulen ja lämpötilan yhteisvaikutus paljaana olevaan ihoon luetaan vertailulämpötilana ottamalla lämpömittarin näyttämä ylhäältä ja tuulennopeus vasemmalta											
Tyyppi	10	5	0	-5	-10	-15	-20	-25	-30	-35	-40	-45
2,2	8	3	-2	-7	-12	-17	-23	-28	-33	-38	-44	-49
4,5	4	-2	-8	-14	-20	-26	-32	-38	-44	-51	-57	-63
6,7	2	-4	-11	-17	-25	-32	-38	-45	-52	-59	-65	-72
8,9	0	-7	-14	-21	-28	-36	-42	-49	-57	-64	-71	-78
11,2	-1	-8	-16	-23	-31	-38	-46	-53	-60	-68	-76	-83
13,4	-2	-10	-17	-25	-33	-41	-48	-56	-63	-72	-78	-86
15,6	-3	-11	-18	-26	-34	-42	-49	-57	-65	-73	-80	-89
17,9	-3	-11	-19	-27	-35	-43	-51	-59	-66	-74	-82	-90
20,1	-4	-12	-19	-28	-36	-43	-52	-60	-67	-76	-83	-92
22,4	-4	-12	-20	-28	-36	-44	-52	-60	-68	-76	-83	-92

Esimerkki +10C lämpötilassa 11 m/sek tuuli aiheuttaa iholle -1C pakkasta. -- -10C --"-11,2m/sek--"-31C --"- (Rannikolla missä ilma on kostempaa on vaikutus 2-3 kertainen!)

Kuten taulukosta 4 näkee, esimerkiksi 5-asteinen keli voi tuntua -4-asteiselta 6,7 metriä/sekunissa tuulella ja samalla tuulella nollakeli tuntuu -11-asteiselta. Tuulelta suojautuminen on siis yksi olennainen asia, sillä lämpimälläkin kelillä se saattaa viilentää nopeasti. Tämä onnistuu hyvillä takilla ja housuilla, jotka eristävät tuulen hyvin. Lisäksi viileällä kelillä jokin kaulahuivi on hyvä estämään kurkun kylmettymisen, ja samalla se estää viiman sisään pääsemistä kaula-aukosta (Monsen 2015, 36–37).

Perinteinen takki ja housut kestävät yleensä pienen sateen, mutta kovemman sateen varalle on hyvä varata omat tarvikkeet. Perinteinen valinta on sadetakki, mutta yksi todella hyvä ja kevyt vaihtoehto on sadeviitta, joka voidaan pistää vaateiden päälle sateen yllättäessä (Aulio 2016, 47).

Normaalin takin lisäksi on hyvä ottaa mukaan erillinen taukotakki, etenkin alkukeväästä tai loppusyksystä, kun kelit voivat kylmetä nopeasti (Metsähallitus 2022g). Taukotakin idea on olla vähän lämpimämpi takki, esimerkiksi pieni untuvatakki, jonka voi pistää päälle tauoilla ja leirissä. Taukotakki toimii myös hyvänä säävarauksena, jos sää muuttuu kylmemmäksi.

Takin ja housujen alle kannattaa varata seuraavat väli- ja alusasusteet:

- 2 paitaa, vaikka flanellipaita tai huppari. Materiaali voi olla melkein mitä vaan.
- Alusvaatteet 2 - 3 kappaletta, alusvaatteiksi kannattaa valita sellaiset, jotka eivät hierrä ja ovat mukavat päällä. Puuvilla on yleinen materiaali alusvaatteissa, mutta sitä kannattaa välttää, sillä se kostuu helposti ja ei kuivu nopeasti, paras valinta olisi villa tai jokin tekninen keinokuitu, jotka siirtävät kosteutta hyvin. (Aulio 2016, 32.)

- 2 - 3 paria sukkia, tähän parhaiten soveltuvat retkeilyyn tarkoitetut villasta tehdyt sukat (Aulio 2016, 39).

Retkellä on myös hyvä pitää jonkinlaista päähinettä mukana, esimerkiksi hattua, joka suojaa auringolta sekä pipoa kylmän kelin varalle. Hattu suojaa myös hyttysiltä. (Monsen 2015, 37.)

Kengät ovat isossa roolissa maastossa kuljettaessa ja kun kannetaan paljon taakkaa. Tähän tarkoitukseen hyvä valinta on vähintään nilkan yläpuolelle yltävät nahkaiset vaelluskengät. Kun ne ovat hyvin huolletut ja kyllästetyt, ne ovat vettä pitävät mutta myös hengittävät. (Monsen 2015, 40.) Lars Monsen väittää kirjassaan 101 Erätaitoa: ”Nykyisiä vaelluskenkiä ei tarvitse ‘kävellä sisään’ hiertymien välttämiseksi, niin kuin ennen tehtiin. Varmista silti, etteivät kengät ole liian ahtaat kärjestä eivätkä liian tilavat kantapäästä.” (Monsen 2015, 40.) Olen jälkimmäisestä osasta samaa mieltä, että kenkien on oltava hyvin jalkaan sopivat, eikä liian kireät tai löysät. Oman näemykseni mukaan uusilla kengillä kannattaa kävellä paljon, vähintään 20–30 kilometriä, ennen vaellusta. Tämä sen takia, että kenkiin totutaan ja kengät muotoutuvat jalkoihin niitä käytettäessä, jolloin ne alkavat istumaan jalkaan paremmin.

6 TURVALLISUUS

Turvallisuuden kannalta tärkeintä on valmistautuminen ja toiminta maastossa. Ennen matkaa pitää muista kertoa jollekin minne ollaan menossa, reittisuunnitelma kartalla, kuinka kauan matkalla ollaan ja milloin viimeistään otetaan yhteyttä. Tämä on tärkeää siinä tilanteessa, jos jotain vakavaa tapahtuu ja ei ole mahdollisuutta hälyttää apua. Silloin on hyvä, kun joku ulkopuolinen pystyy hälyttämään apua. (Metsähallitus 2022i.) Turvallisuuteen vaikuttaa oma toiminta maastossa ja ennen matkaa on hyvä varautua siihen kuuluviin riskeihin (Metsähallitus 2022b).

6.1 Ensiapu

Ensiaputaidot ovat maasto-oloissa tärkeitä ja niitä on hyvä opetella. Ensiaputilanteet luonnossa ovat normaalisti yksinkertaisia. Yleisimpiä ovat varmasti rakot jaloissa paljosta liikkumisesta vaikeissa maastoissa ja pienet haavat tai nirhaumat (Metsähallitus 2022c). Nämä ovat kuitenkin yksinkertaisia hoitaa, ja oikeasti vakavat ensiaputilanteet ovat harvinaisia (Isaac & PA-C 2013, 3).

Ensiavun kannalta tärkein työkalu, mitä pitää mukana, on ensiapulaukku. Ensiapulaukkuja saa ostettuna valmiina ja ne ovat yleensä toimivia. Se, millainen ensiapulaukku kannattaa ottaa matkaan, vaihtelee tilanteiden mukaan. Selkein sääntö tähän on, että mitä pidempi matka, sitä kattavampi ensiapulaukku kannattaa ottaa matkaan. Alla on esimerkkinä sisältö, joka sopii muutaman päivän matkalle:

- Laastareita
- Haavateippi
- Haavatyynyjä
- Sideharso
- Ensiside
- Kolmioliina
- Puhdistusliinoja
- Puhdistusainetta
- Kumihanskat
- Hakaneuloja
- Punkkipihdit
- Sakset
- Särkylääkettä
- Kyypakkaus
- Rakkolaastarit
- Avaruuspeite

Ensiapulaukkuun kannattaa myös pakata mahdollisia erityisiä henkilökohtaiseen terveyteen liittyviä tarvikkeita. Jos jollakin kuvausryhmästä on esimerkiksi allergia, pakataan ensiapulaukkuun mukaan siihen liittyvät tarvikkeet, kuten EpiPen. (Aulio 2016, 497-499.)

Ensiapu on todella laaja alue, ja käyn tässä läpi vain pari yksinkertaista esimerkkiä. Aluksi pitää käydä läpi, miten lähestyä ensiaputilannetta.

1. Varmista onnettomuuspaikka ja kaikkien läsnäolijoiden turvallisuus.
2. Turvaa potilas ja tarkasta potilaan tila.
3. Hoida ensiapu ja arvioi avun tarve.

(Isaac & PA-C 2013, 13.)

Suurin osa ensiaputilanteista on varsin yksinkertaisia, esimerkiksi pienen haavan saaminen. Haava on aina syytä puhdistaa haavanpuhdistusaineella, tai antiseptisellä pyyhkeellä jotta se ei tulehdu, ja sen jälkeen laitetaan laastari haavan päälle. Rakot ovat myös yleisiä, ja niihin tehoaa yleensä rakon putsaaminen ja rakkolaastari. Suomessa esimerkiksi on Punaisen Ristin ensiapu 1 - ja ensiapu 2 kurssit. Nämä ovat myös monella alalla käytössä ja todella hyviä ensiaputaitoja opettavia koulutuksia. (Metsähallitus 2022c.)

6.2 Turvallisuussuunnitelma

Turvallisuussuunnitelma on dokumentti, johon listataan tärkeitä turvallisuuteen liittyviä tietoja, kuten ajankohta, osallistujat, yhteystiedot ja ehkä tärkeimpänä osana on riskianalyysi, jossa kartoitetaan riskit, niihin varautuminen ja miten toimia riskin toteutuessa. Turvallisuussuunnitelma ei ole Suomessa pakollinen lyhytelokuvia kuvatessa, mutta esimerkiksi ohjelmapalveluissa ne ovat väärittäviä. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2022.) Vaikka turvallisuussuunnitelma ei ole pakollinen kuvauksissa Suomessa, se ei tarkoita sitä, ettei sitä kannattaisi laatia. Etenkin kuvausoloissa, joissa on kohonnut riskin todennäköisyys, tai kuvaus tapahtuu alueilla jonne tarvittavaa apua ei saada nopeasti. Erämaakuvauksen kannalta turvallisuussuunnitelma on todella hyödyllinen apuväline ja se kannattaa laatia hyvissä ajoin ja käydä kuvausryhmän kanssa läpi ennen kuvauksia. Turvallisuussuunnitelman tarkoitus on kertoa, miten toimia vaaratilanteissa, mutta sen tärkein tehtävä on valmistautua ja ennaltaehkäistä riskejä.

Tukes antaa ohjeita turvallisuussuunnitelman luomiseen, ja ne ovat hyvä pohja lähteä tarkastelemaan, mitä suunnittelussa kannattaa ottaa huomioon. Ensimmäinen asia, mikä kannattaa ottaa huomioon on se, että suunnitelman ei tarvitse olla liian pitkä ja sen kannattaa keskittyä toiminnan kannalta keskeisiin turvallisuuteen liittyviin asioihin. Hyvään suunnitelmaan kannattaa liittää muut olemassa olevat turvallisuuteen liittyvät asiakirjat, kuten pelastussuunnitelma ja toimintaohjeet. Erämaakuvauksen kannalta kannattaa laatia ensimmäinen suunnitelma huolella, koska ensinnäkin se on hyödyllinen dokumentti ja toiseksi voidaan käyttää hyvin suunniteltua suunnitelmaa pohjan tulevaisuudessa. Suunnitelmaa kannattaa myös aina silloin tällöin tarkastaa ja tarvittaessa päivittää. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2022.)

Ohjelmapalveluiloilla ja vastaavissa toiminnoissa turvallisuussuunnitelma on pakollinen, ja siihen löytyy erilaisia pohjia, miten niitä on tehty. Erittelen tässä osat, mitä suunnitelmaan kannattaa liittää erämaakuvauksen kannalta. Liitteissä 2 ja 3 on nähtävillä Suomen ladun ohjeet turvallisuussuunnitelmaan ja riskikartoitukseen, joiden pohjalta käyn läpi turvallisuussuunnitelmaa.

Ensimmäisenä tulee itse turvallisuussuunnitelma. Ensimmäinen asia mitä siihen kirjataan, on perustiedot matkasta:

- mikä produktio
- tuotantoyhtiö ja sen yhteystiedot
- ajankohta ja alue
- jäsenet ja yhteystiedot
- turvallisuusvastaava (laatii suunnitelman ja on vastuussa dokumenteista ja ensiavusta).

Seuraavaksi suunnitelmaan kannattaa liittää kartta, jossa on merkitty reittisuunnitelma ja leiri-/kuvauspaikat. Tämän lisäksi listataan päivämääräjärjestyksessä kaikki merkittävät paikat ja niiden päivämäärät:

- aloituspaikka
- leiri-/kuvauspaikat
- lopetuspaikka.

Tämän jälkeen lisätään yleiset toimintaohjeet tapaturman sattuessa ja kirjataan ne ylös toimintajärjestyksessä, esimerkiksi:

1. Varmista tapaturmapaikka ja estä mahdolliset muut onnettomuudet.
2. Arvioi ensiavun tarve ja anna tarvittaessa.
3. Arvioi onko lisääpu tarpeen.
4. Soita/hälytä apua.
5. Pidä tilanteesta huolta, kunnes apu saapuu paikalle.
6. Onnettomuuskirjanpito. Kirjaa tapahtuma ylös ja arvioi, onko tilanteessa mitään opittavaa.

Ylös kannattaa kirjata mahdolliset hätänumerot, kuten yleinen hätänumero, 112 ja myrkytyskeskuksen numero, 0800 147 111. Ylös listataan myös mahdollisia noutokoordinaatteja. Nämä vaihtelevat produktioiden kesken ja joskus niiden määrittäminen voi olla hankalaa, mutta esimerkkejä paikoista on vaikka lähin tie/parkkipaikka. Vaikeammissa paikoissa noutopaikkana voi toimia esimerkiksi autiotupa.

Seuraava asia, mikä turvallisuussuunnitelmaan kannattaa liittää, on riskianalyysi. Riskianalyysin tarkoitus on listata kuvausmatkaan liittyvät erilaiset riskit, niiden todennäköisyydet, haitallisuudet, riskikerroin, miten ennaltaehkäistä riskiä ja miten toimia onnettomuuden tapahtuessa. Taulukossa 5 on kuvattu riskianalyysiesimerkki.

Taulukko 5. Esimerkki riskianalyysistä.

Riski	todennäköisyys 1–3	Haitallisuus 1–3	Riskikerroin (Todennäköisyys x haitallisuus)	Ehkäisy	Toimintaohje riskin tapahtuessa
Rakko ja-lassa	1	1	1	Hyvät sukat ja kengät	Putsaa rakon alue ja laita rakkolaastari
Jalan murtuma	1	3	3	Varovaisuus maastossa, jos mahdollista kuljetaan poluilla	Tarkista murtuma, anna tarvittu ensiapu ja hälytä apua ja sovinnoutopaikka.
<u>Todennäköisyys</u> 1 = Epätodennäköinen 2 = Mahdollinen 3 = Todennäköinen		<u>Haitallisuus</u> 1 = Lievä 2 = Haitallinen 3 = Todella haitallinen		<u>Riskikerroin</u> 1 = Merkityksetön 2 = Vähäinen 3 = Kohtalainen 4-5 = Merkittävä 6-9 = Vakava, huomioitava erityisesti ja riskiä pienennettävä.	

Riskianalyysiä laatiessa on tärkeää miettiä tarkasti riskien todennäköisyyksiä ja haitallisuuksia, ja nämä listataan ylös arvoina 1–3, ja kun ne kerrotaan keskenään, saadaan riskikerroin, joka kertoo kuinka vakava riski on kyseessä ja kuinka tarkasti siihen kannattaa varautua.

Turvallisuussuunnitelman ollessa valmis ei sitä kannata unohtaa, ja turvallisuussuunnitelma olisi hyvä käydä läpi mahdollisen tiimin kanssa ennen kuvausta, jotta kaikilla jäsenillä on ajatus siitä, miten välttää riskiä ja miten toimia onnettomuustilanteessa. Isossa-Britanniassa se, kuinka laaja turvallisuussuunnitelma tulee laatia, riippuu produktion koosta sekä siitä, millainen produktio on kyseessä. Suomen ohjelmapalveluilla on käytössään hyvin samanlainen malli kuin Isossa-Britanniassa. (Health and safety executive 2022.) Liitteessä 1 on Oxfrodin kaupungin filming risk Assessment form, joka on käytännössä samanlainen kuin Suomessa monesti käytettävä riskianalyysi.

Liitteessä 4 on myös yksi yksinkertainen turvallisuussuunnitelma, joka sisältää myös riskianalyysin. Käytin pohjana omaa turvallisuussuunnitelmaa, jota käytin opaspalveluiden suunnittelussa, mutta olen poistanut siitä kaikki henkilö- ja sijaintitiedot. Turvallisuussuunnitelma sisältää paljon henkilötietoja, joten sitä ei voi aivan vapaasti jaella kaikille, mutta jos on esimerkiksi sellainen tilanne, että koko tuotantoa tekevä ryhmä lähtee kuvaukseen, kannattaa turvallisuussuunnitelma jakaa jollekin ulkopuoliselle. Tarvittaessa ulkopuolisen versiosta voidaan poistaa liiat henkilötiedot ja jakaa, vain kaikki oleellinen tieto, kuten kartta, reittisuunnitelma ja aikataulut.

6.3 Suunnistamisen ja kartanluvun perusteet

Suunnistus ja hyvä kartanluku ovat olennaisia taitoja luonnossa liikkuesssa, etenkin kun kuljetaan polkujen ulkopuolella. Kartta kannattaa pitää aina mukana: vaikka nykyään kännyköissä olevat karttasovellukset ovat tehokkaita ja monessa tilanteessa käteviä, niin pelkästään niiden avulla ei kannata lähteä tekemään monimutkaista matkaa. (Metsähallitus 2022m.) Esimerkiksi kun olimme kuvaamassa opinnäytetyön produktiota, vaelsimme Pitsusjärveltä Kilpisjärvelle noin 50 kilometriä, ja vaelluksen aikana kännyköiden kuuluvuus ja internetyhteydet toimivat vain matkan viimeisten 15 kilometrin aikana.

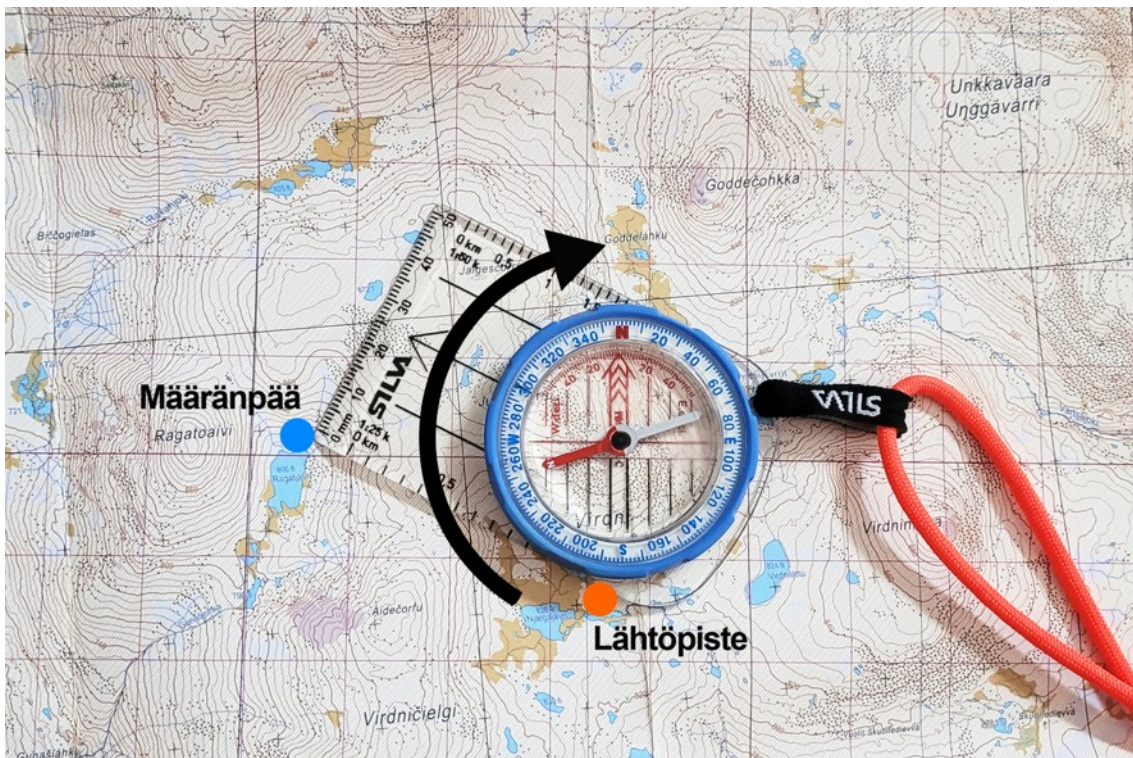
Tärkein asia suunnistuksessa on kartanlukutaito ja paikantaminen. Karttoja on eri mittakaavoissa: esimerkiksi 1:25000, 1:50000 ja 1:100000. Mittakaavassa 1 tarkoittaa senttimetriä kartalla ja isompi luku settimetriä maastossa, eli 1 senttimetri 1:25000 kartalla tarkoittaa 250 metriä maastossa (Monsen 2015, 48). Kartan lukemiseen kannattaa käyttää aikaa ja tutkia maaston piirteitä tarkasti, sillä suurin reitti ei aina välttämättä ole se paras reitti. Kartalta etsitään maamerkkejä, joita verrataan ympäristöön ja niiden avulla katsotaan oma sijainti. Suunta otetaan kompassia apuna käyttäen. Seuraavassa on ohjeet ja esimerkkikuvat (kuvat 2 – 4) kompassin käyttöön:

- Aseta kompassi kartalle niin, että sen sivu on lähtöpaikassa ja sen nuoli osoittaa paikkaan, jonne halutaan mennä.
- Käännä kompassin asteikko osoittamaan kohti kartan pohjoista.
- Nyt kun nostat kompassin kartalta ja asetut niin, että kompassin neula osoittaa pohjoiseen asteikolla, kompassin nuoli osoittaa kulkusuuntaan.

Suunnistus on tehokkainta, kun käytetään kompassia ja maamerkkejä yhdessä. (Metsähallitus 2022l.)

Kuva 2. Aseta kompassi osoittamaan määrään päähän.

Kuva 3. Käännä kompassin asteikko kartan mukaisesti osoittamaan pohjoiseen.

Kuva 4. Kun kompassin nuoli osoittaa neularasiassa pohjoiseen, kompassin nuoli osoittaa määrinpäähän.

7 MAASTO-OLOSUHTEISSA KUVAAMINEN JA TOIMIMINEN

Kun kuvauksien aika vihdoinkin tulee ja matka alkaa, vastaan tulee maasto-olosuhteissa toiminta ja siihen liittyvät asiat. Toiminnassa pitää ottaa huomioon tietenkin turvallisuus ja se, että noudetaan kaikkia sääntöjä.

7.1 Huomioi kuvauksessa ja liikkussa

Ensimmäinen asia, mitä tulee luonnossa liikkussa ja kuvatessa ottaa huomioon, on välttää turhien riskien ottamista. Yksi hyvä huomio etenkin liikkumiseen on se, että liikkua kannattaa mahdollisimman vähissä vaatteissa, jotta ei hikoile liikaa ja kastele vaatteita. Hyvä sääntö siihen on, että liikkeelle lähtiessä olisi hyvä olla vähän viileä, sillä liikkussa lämpenee. (Monsen 2015, 38.) Tämä pätee myös päinvastoin, eli kun pysähtyy syömään, kuvaamaan tai sytyttämään tulet tai leirytyämään, on hyvä pistää takki päälle, jotta ei kylmety. Maastossa kannattaa varata myös kuvauksen ja kulkemisen ohella aikaa tauoille ja syömiselle, jotta kuvausryhmä jaksaa toimia.

Kuvausten kannalta on hyvä pitää hyvää huolta, että on hyvin perillä siitä, missä kaikki kuvauskalusto on – tämä pätee etenkin akkuihin ja muistiin. Lisäksi kuvauksissa olisi hyvä pitää mukana kovalistaa siitä, mitä kuvia tarvitaan ja vielä parempi, jos pystytään ottamaan mukaan käsikirjoitus ja kuvakäsikirjoitus, joista voidaan seurata tarkasti, mitä on kuvattu ja mitä vielä tarvitaan. Kameran ja elektroniikan kanssa on myös otettava huomioon sään muuttuminen ja siihen varautuminen, ja sitä varten on hyvä pitää jokin vedenpitävä laukku tai säkki nopeasti saatavilla, jos sää muuttuu liian huonoksi (Monsen 2015, 23).

7.2 Leiri

Leirytyksessä kannattaa pitää mielessä, että leirytyy hyvissä ajoissa, eikä jätä sitä pimeälle. Tämä on tärkeää etenkin syksyllä ja keväällä, kun yöt ovat pimeitä. Leirin pystytyksessä on hyvä ottaa jonkinlainen rutiini käyttöön, jotta se sujuu mahdollisimman luonnollisesti. Alla on esimerkki leirytyksestä:

- Pystytä leiri ja levitä makuualusta ja -pussi.
- Hae vettä.
- Tee ruoka.

(Monsen 2015, 64.)

Leirissä eläminen näyttää helposti kaaokselta, kun rinkan sisältö leviää. Siinä on monesti jokin logiikka ja tavarat kannattaa opetella pistämään oikeille paikoilleensa. Liikaa kaaosta kannattaa tietysti välttää, ja jos tiedetään, että jotain asiaa ei juuri nyt tarvita, niin sen voi jättää rinkkaan. (Monsen 2015, 63.)

Leirissä on myös hyvä pitää huoli, että kaikki tavarat pääsevät kuivumaan. Vaelluskenkien ja sukien osalta on hyvä vaihtaa kuivat sukat ennen nukkumaan menoa ja laittaa liikkueissa jalassa olleet sukat kuivumaan. Kengät kannattaa aukaista hyvin, jotta ilma pääsee kiertämään niissä, ja ottaa pohjalliset pois ja laittaa ne sukien kanssa kuivumaan. (Monsen 2015, 33.)

Aamulla herätessä olisi hyvä laittaa makuupussi kuivumaan yön jäljiltä, koska sen sisälle kertyy pikkuhiljaa kosteutta ja pitkällä välillä se tulee vaikuttamaan makuupussin eristävyyskykyyn. Pussin voi laittaa puunoksalle tai narulle kuivumaan ennen liikkeelle lähtöä. (Monsen 2015, 16.)

7.3 Vesi ja ruoka

Vesi on yksi isoimmista ongelmista, jotka tulee ratkaista maasto-olosuhteissa, ja veden saanti pitää ottaa reittien suunnittelussa huomioon. Parhaimmassa tilanteessa veden saa otettua kaivosta ja monesti kaivon vieressä on kyltti, joka kertoo, voiko kaivon vettä käyttää suoraan kaivosta ilman toimenpiteitä. Vettä voidaan ottaa myös järivistä ja joista, mutta se kannattaa keittää tai desinfioida ennen käyttöä. Vettä ottaessa kannattaa myös tarkistella lähimaastoa mahdollisten epäpuhtauksien varalta, esimerkiksi onko joessa suoraan ylävirran puolella poron raato, ja mikäli

vedessä on sinilevää, sitä ei pidä käyttää edes keitettynä. Veden otto ja käyttö maastossa on aina omalla vastuulla ja siihen kannattaa kiinnittää huomiota. Hyvä niksi veden käyttöön on pitää mukana suodatinpusseja, joiden avulla voi suodattaa vedestä ylimääräiset roskat (huomio, tämä ei desinfioi vettä, vaan estää isompien roskien tulemista juomaveteen). Veden kanssa on myös hyvä huomioida oma toiminta ja varoa itse veden saastuttamista. Älä esimerkiksi tiskaa suoraan vesistöissä ja käytä biohajoavia tiskiaineita ja älä tee tarpeita vedenottoaikkojen lähistölle. (Metsähallitus 2022f.)

Ruokailun toteutumista luonnossa on syytä miettiä, mitä maastossa syödä. Kuivatut ruuat, jotka voidaan tehdä helposti retkikeittimessä, ovat yleisimpiä, esimerkiksi pakastekuivatut retkiruuat. Kuivattujen ruokien käyttö on kätevää sen takia, että tuoreet ruuat ovat painavia ja monesti pilaantuvat nopeasti. (Aulio 2016, 303.) Tärkein huomio ruuan suhteen on ruuan riittävyys, sillä maastossa elimistö kuluttaa energiaa enemmän kuin kotioissa. Mitä pidempi matka on kyseessä, sitä enemmän ruokaa tarvitaan ja sitä enemmän kannattaa kiinnittää huomiota ruuan ravitsevuuteen. (Metsähallitus 2022j.)

7.4 Hygienia

Jos maastossa joudutaan olemaan useampi päivä, likaisuudelta ei valitettavasti voi välttyä. Esimerkiksi hammasharja ja tahna täytyy ottaa mukaan, kuten myös wc-tarvikkeet, mutta perusteellisesti peseytyminen ei todennäköisesti ole mahdollista. Tietenkin kesähelteellä voi olla mahdollisuus käydä järvessä, mutta vähänkään viileämmällä kelillä kannattaa harkita sen kannattavuutta. (Monsen 2015, 128.) Astioita kannattaa pestä aina käytön jälkeen, mutta siihen riittää monesti vain vedellä peseminen, ja jos haluaa käyttää pesuainetta, tulee varmistaa, että pesuaine on biohajoavaa. Pitää myös muistaa, että astioita ei pidä pestä suoraan vesistöissä (Metsähallitus 2022f).

8 ETIIKKA

Luonnossa liikkumiseen ja kuvaamiseen liittyy myös joitain eettisiä asioita. Jotkin niistä on sisällytetty jokamiehen oikeuksiin, kuten eläinten häirinnän, roskaamisen ja elävien puiden vahingoittamisen kieltäminen. Luonnossa liikuttaessa, kuvattaessa ja leirydyttäessä on toimittava niin, ettei luontoon jää jälkiä. Maastoon ei pidä tehdä merkkejä tai rakennelmia, ja kaikki jäljet tulee siivota pois niin, että paikka on samanlainen kuin sinne tullessa. (Metsähallitus 2022e.)

Esimerkiksi Suomen Luonnonvalokuvaajat SLV ry:llä on hyvät eettiset ohjeet:

- 1. Luonnonvalokuvaajan työskentelyn lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen. Hän liikkuu luonnossa hienotunteisesti ja asettaa kuvattavan edun oman etunsa edelle.*
- 2. Luonnonvalokuvaaja perehtyy kuvauskohteisiinsa ollakseen aiheuttamatta niille vahinkoa.*
- 3. Luonnonvalokuvaaja noudattaa luonnossa liikkumista ja toimimista koskevia lakeja sekä määräyksiä ja hankkii tarvittavat luvat viranomaisilta ja maanomistajilta.*
- 4. Luonnonvalokuvaaja siivoaa jälkensä eikä jätä maastoon jätteitä.*
- 5. Luonnonvalokuvaaja kunnioittaa toisen valokuvaajan työrauhaa, ilmaisuvapautta ja tekijänoikeuksia.*
- 6. Luonnonvalokuvaaja ei kuvillaan levitä valheellista tai harhaanjohtavaa informaatiota. Jos kohde on kuvattu luonnosta irrotetussa ympäristössä tai jos kuvan sisältöön on oleellisesti vaikutettu lavastuksin tai kuvan oton jälkeen tapahtuneella kuvankäsittelyllä, näistä toimenpiteistä on mainittava, kun kuvan käyttöyhteys tällaista mainintaa edellyttää.*
(Suomen Luonnonvalokuvaajat ry 2008.)

Näissä ohjeissa tulee hyvin esiin se, että luonnossa tulee liikkua luonnon ehdoilla ja tulee aina toimia luontoa kunnioittaen. Sääntö numero 6 on myös mielestäni tärkeä pitää mielessä ja etenkin jos kyseessä on dokumentaarinen kuvaus, kuvauksella ei saa levittää valheellista kuvaa.

Kuvauksessa huomioitavaa on myös se, että jos kuvataan jotain todella tiettyä paikkaa tai tiettyä eläintä, paikkaa ei välttämättä kannata paljastaa tarkasti ja joissain tilanteissa se voi olla hyvä pitää salassa. Esimerkiksi Norjassa Trolltungassa oleva kallion kieleke on saanut sosiaalisessa mediassa huomiota hienona kuvauspaikkana, ja tämä on tuonut sinne paljon turisteja. Se on myös johtanut siihen, että ihmiset lähtevät sinne riittämättömässä varusteissa ja vähäisillä taidoilla. Tämä on johtanut alueella turistien eksymiseen ja onnettomuuksiin, lisäksi roskan määrä on kasvanut alueella turistien myötä. (Yle 2017.)

Harvinaiset eläimet ovat myös monesti aiheuttaneet ryntäyksiä, ja vuosittain tulee uutisia harvinaisen lajin näkemisestä, joka kerää laajat yleisöt katsomaan niitä. Tämä ei ole valitettavasti paras tilanne eläimelle, sillä se voi esimerkiksi aiheuttaa häirintää kyseiselle eläimelle ja muille samalla alueella eläville eläimille. (Mäki-Petäjä 2018.) On siis tilanteita, joissa kannattaa miettiä, onko syytä pitää kuvauspaikka salassa.

9 POHDINTAA

Erämaakuvaus on haastava laji ja se vaatii paljon valmistautumista, mutta kokemuksen pohjalta sanoisin, että vaikka kuinka paljon siihen valmistautuu, aina vastaan tulee yllätyksiä. Tämän takia tärkein ominaisuus erämaassa kuvaamisessa on kyky sopeutua yllätyksiin. Kyky sopeutua muuttuviin tilanteisiin on myös iso vahvuus, sillä se antaa mahdollisuuksia eri lähestymistapoihin kuvauksessa. Esimerkiksi kuvasta 5 näkyy, miten tein kameralleni sääsuojauksen muovipussia ja ilmastointiteippiä käyttäen.

Kuva 5. Improvisaatiota erämaassa, kamera sääsuojattu muovipussilla ja ilmastointiteipillä.

Olen käynyt tutkielmassani läpi erämaakuvausta läpi yleisesti, mutta erämaakuvaukseen kuuluu vielä paljon muutakin, mitä ei ole käsitelty tässä. Ensimmäkin kävin tässä läpi kuvausta kolmen vuodenajan perusteella ja en käsitellyt talven kuvauksia ollenkaan. En myöskään poikennut niin sanotusti perusretkeilystä, Muita käsiteltäviä kuvaamisen ja retkeilyn näkökulmia voisivat olla esimerkiksi melonta, koskenlasku tai pyörävaellus ja niiden ominaispiirteistä kuvaamiseen liittyen.

Huomioin myös sen, että kävin tutkielmassa erämaassa oloa läpi miehen näkökulmasta ja vaikka jonkin verran käsitelin esimerkiksi sitä, mitä tehdä käytetyille tamponuille matkassa, naisen

näkemyksellä olisi ollut hyvä ottaa tähän mukaan, etenkin hygieniaan ja vaatetukseen liittyen. Tähän olisi ollut hyvä haastatella jotain naispuolista kuvaajaa/eräopasta ja pyytää hänen mielipidettensä asiaan.

Tulevaisuudessa oletan erämaakuvauksen vain helpottuvan, koska ensinnäkin retkeilyvälineet kehittyvät koko ajan pienemmiksi ja kevyemmiksi, mutta myös kuvauskalusto kehittyy jatkuvasti. Kameran keventyminen ja tulevat tehokkaammiksi. Kännyköiden kamerat kehittyvät myös nopeaa tahtia, ja vaikka ne eivät välttämättä tule korvaamaan kameraa kuvauksissa, uskon niiden yleistyvän esimerkiksi vara- ja lisäkameran rooleissa.

Turvallisuus oli yksi iso osa tutkielmaani ja se onkin minulle tuttua pääasiassa aiempien opintojeni kautta (erä- ja kalastusoppaan koulutukset), koska turvallisuussuunnittelu on merkittävä osa näitä koulutuksia. Halusin käydä niitä läpi, koska ne ovat mielestäni avainasemassa, etenkin kun kuvausta tehdään kaukana mahdollisista pelastuspalveluista. Tulevaisuudessa on jopa mahdollista, että myös kuvauksiin pitää suunnitella turvallisuussuunnitelma.

LÄHTEET

Anker, K 2018. 4 suodinta, jotka joka kuvaajan on hyvä tuntea. Hakupäivä 5.5.2022. <https://digi-kuva.fi/valokuvauslaitteet/nelja-suodinta-jotka-on-syyta-tuntee> .

Aulio, Olli 2016. Suuri retkeilykirja. Helsinki: Gummerus Kustannus Oy.

Canon 2022. Canon EOS 5D Mark IV, Tekniset tiedot ja ominaisuudet. Hakupäivä. 4.5.2022. <https://www.canon.fi/cameras/eos-5d-mark-iv/specifications/> .

Compesi, Ronald 2016. Video Field Production and Editing. New York: Routledge.

Eckhardt, Ned 2012. Documentary Filmmaker Handbook. Jefferson, North Carolina: McFarland & Company.

Foronordic 2022a. Ulanzi VL60 RGB Portable Pocket Mini Square Light. Hakupäivä 5.5.2022. <https://www.fotonordic.fi/product/117069/ulanzi-vl60-rgb-portable-pocket-mini-square-light> .

Foronordic 2022b. Lastolite Collapsible Reflector 50cm (LR2007) Reflector / Diffuser. Hakupäivä 5.5.2022. <https://www.fotonordic.fi/product/112804/lastolite-collapsible-reflector-50cm-lr2007-reflector--diffuser> .

Foronordic 2022c. Quadralite Thea 160 - LED paneeli. Hakupäivä 5.5.2022. <https://www.fotonordic.fi/product/114876/quadralite-thea-160---led-paneeli> .

Foronordic 2022d. Zoom H5 tallennin stereomikeillä ja XLR-sisääntulolla. Hakupäivä 4.5.2022. <https://www.fotonordic.fi/product/102743/zoom-h5-tallennin-stereomikeilla-ja-xlr-sisaantulolla> .

GoPro 2022. HERO8. Hakupäivä 6.5.2022. <https://gopro.com/en/us/shop/cameras/hero8-black/CHDHX-801-master.html> .

Health and safety executive 2022. Film Tv and broadcasting. Hakupäivä 20.4.2022. <https://www.hse.gov.uk/entertainment/theatre-tv/film.htm> .

Isaac, Jefferey & PA-C 2013. Outward bound wilderness first-aid handbook. Guilford, Connecticut: Falconguides.

Manriquez, Antonio & McCluskey, Thomas 2015. Video production 101 : delivering the message. San Francisco, California: Peachpit Press.

Metsähallitus 2022a. Autio- ja varaustuvat. Hakupäivä 15.4.2022.
<https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/majoittuminen/autiojavaraustuvat> .

Metsähallitus 2022b. Ennakoi ja välttä. Hakupäivä 17.5.2022.
<https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/turvallisuus/ennakoijavalta> .

Metsähallitus 2022c. Ensiapu. Hakupäivä 10.4.2022.
<https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/turvallisuus/hatatilanteet/ensiapu> .

Metsähallitus 2022d. Ensimmäinen vaellus. Hakupäivä 15.4.2022.
<https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/ensimmainenvaellus> .

Metsähallitus 2022e. Jokamiehen oikeudet ja -velvollisuudet. Hakupäivä 8.4.2022.
<https://www.luontoon.fi/jokamiehenoikeudet> .

Metsähallitus 2022f. Juomavesi. Hakupäivä 4.5.2022.
<https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/retkiruoka/juomavesi> .

Metsähallitus 2022g. Kerrospukeutuminen. Hakupäivä 8.5.2022.
<https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/varusteet/vaatetus/kerrospukeutuminen> .

Metsähallitus 2022h. Majoittuminen. Hakupäivä 5.5.2022.
<https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/majoittuminen> .

Metsähallitus 2022i. Reitti-ilmoitus. Hakupäivä 10.4.2022.
<https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/turvallisuus/ennakoijavalta/reittiilmoitus> .

Metsähallitus	2022j.	Retkiruoka.	Hakupäivä	5.4.2022.
				https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/retkiruoka
Metsähallitus	2022k.	Riippumatto.	Hakupäivä	15.4.2022.
				https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/majoittuminen/riippumatto .
Metsähallitus	2022l.	Suunnan ottaminen.	Hakupäivä	6.5.2022.
				https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/suunnistaminen/suunnanottaminen .
Metsähallitus	2022m.	Suunnistaminen.	Hakupäivä	10.4.2022.
				https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/suunnistaminen .
Metsähallitus,	2022n.	Teltat.	Hakupäivä	7.4.2022.
				https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/majoittuminen/teltat .
Metsähallitus	2022o.	Vaatetus.	Hakupäivä	8.5.2022.
				https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/varusteet/vaatetus .
Metsähallitus	2022p.	Filmituotantoluvat.	Hakupäivä	20.4.2022.
				https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/luvut/filmituotantoluvat/ .
Metsähallitus	2022q.	Maastoliikenneluvat.	Hakupäivä	19.4.2022.
				https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/luvut/maastoliikenneluvat/ .
Metsähallitus	2022r.	Tulenteko- ja maapuunottoluvat.	Hakupäivä	20.4.2022.
				https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/luvut/tulenteko-ja-puunottoluvat/ .
Metsähallitus	2022s.	Vuodenajat.	Hakupäivä	9.5.2022.
				https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/yleistaretkelysta/vuodenajat .
Monsen, Lars 2015. 101 Erätaitoa. Helsinki: Karttakeskus.				
Mäki-Petäjä, Päivi 2018. Lintuharrastajien jatkuva piiritys voi olla kohteelle kohtalokasta – "Pitääkö saada lähikuvia linnun silmistä?". Hakupäivä 7.5.2022.				

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/lintuharrastajien-jatkuva-piiritys-voi-olla-kohteelle-kohtalokasta-pitaako-saada-lahikuvia-linnun-silmista/6734714> .

Peak Design 2022. *Capture*. Hakupäivä 6.5.2022.
<https://www.peakdesign.com/collections/clips/products/capture> .

PhotoPills 2022. photopills. Hakupäivä 4.5.2022. <https://www.photopills.com/> .

Siersbæk, Poul 2022. Näin kuvanvakausta toimii kamerassa. Hakupäivä 5.5.2022. <https://digi-kuva.fi/kamerat/nain-kuvanvakausta-toimii-kamerassa> .

SmallRig 2022. SmallRig Advanced Kit for Sony Alpha 7 IV/Alpha 7 S III 3669. Hakupäivä 6.5.2022.
<https://www.smallrig.com/smallrig-advanced-kit-for-sony-alpha-7-iv-alpha-7-s-iii-3669.html> .

Sony 2022a. Täyden kennon Alpha 7 IV -Hybridikamera, Kaikki tekniset tiedot ja ominaisuudet. Hakupäivä 4.5.2022. <https://www.sony.fi/electronics/jarjestelmakamerat/ilce-7m4/specifications> .

Sony 2022b. Cinema Line FX6 -Kamera, Kaikki tekniset tiedot ja ominaisuudet. Hakupäivä 4.5.2022. <https://www.sony.fi/electronics/ammattitason-videokamerat/ilme-fx6/specifications> .

Suomen Luontovalokuvaajat ry 2008. Eettiset periaatteet. Hakupäivä 6.5.2022.
<https://luontokuva.org/eettiset-saannot> .

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022a. Borrelia. Hakupäivä 2.5.2022.
<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/borrelia> .

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, thl.fi 2022b. Puutiaisivotulehdus. Hakupäivä 2.5.2022.
<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/puutiaisivotulehdus> .

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, tukes.fi 2022. *Turvallisuusasiakirja*. Hakupäivä 15.4.2022.
<https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/palveluntarjoajan-velvollisuudet/turvallisuusasiakirja> .

Tuunanen, Pekka, Tarasti, Markus, & Rautiainen, Anna 2012. Jokamiehen oikeudet ja toimiminen toisen alueella. Helsinki: Edita Prima Oy.

Yle 2017. Hälytys Trolltungalta. Hakupäivä 7.5.2022. <https://areena.yle.fi/1-3988522>.

Yle 2018. Mintun leiri, Mihin metsässä voi kakata? Hakupäivä 2.5.2022. <https://areena.yle.fi/1-50008768>.

Events Filming Risk Assessment Form

Filming Risk Assessment Form

Event:		Date:		Venue:	
---------------	--	--------------	--	---------------	--

(1) Activity / Area of Concern i.e.: what is taking place as part of the event?	(2) Hazards Identified i.e.: what can cause harm?	(3) Persons at Risk i.e.: who could be harmed by the hazard?	(4) Current Risk Factor (high, medium or low) i.e.: determine the level of risk	(5) Actions to be Taken to Minimize each Risk i.e.: what action can you take to lower the level of risk	(6) New Risk Factor (high, medium or low) i.e.: risk factor after action taken to minimize the risk

Name of person completing Risk Assessment (printed):

Signature: Date:

Turvallisuussuunnitelma

Mikä kurssi/retki/tapahtuma: _____

Aika ja paikka: _____

Liitteenä kartta:

Järjestäjä (yhdistys tms.): _____

Osallistujat (tarv. liite): _____

Erityishuomioita ryhmästä tai suorituspaikasta, (tarv. liite, vaikutus riskeihin):

Vastuuohjaaja: _____ puh: _____

Ensiapuvastaava: _____ puh: _____

Muut ohjaajat: _____ puh: _____

_____ puh: _____

Jakelu: _____

Retken/tapahtuman ohjelma ja aikataulu: Ks. liite

Todennäköisimmät riskit ja niiden hallinta: Ks. liite

Onnettomuuden sattuessa:

1. Estä lisäonnettomuudet
2. Anna kiireellisin ensiapu
3. Arvioi tilanne – tarvitaanko lisääpua?
4. Hälytä apua
5. Hoida tilannetta kunnes apu on tullut paikalle
6. Muista onnettomuuskirjanpito. Mieti mitä tapahtuneesta voi oppia?

Yleinen hätänumero: 112

Myrkytystietokeskus: 0800 -147 111

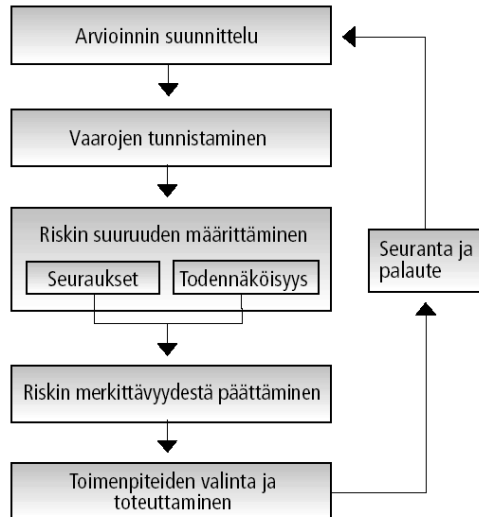
Ohje ambulanssille:

Noutopaikka (osoite tai koordinaatit)	
---------------------------------------	--

Turvallisuussuunnitelman laatija ja pvm: _____

Riskikartoituksen laatimisohje

Riskin arvioinnilla tarkoitetaan vaarojen tunnistamista, vaarojen aiheuttamien riskien suuruuden määrittämistä ja niiden merkityksen arviointia. Riskien arviointi on ennakoivaa turvallisuustyötä, jolla pyritään toiminnan häiriöttömyyteen ja turvallisuuteen.

Kuva: Riskien arvioinnin vaiheet

Riskinarviointilomakkeen täyttöohje

- Täytetään** lomakkeen harmaapohjaiset tunnistekentät
- Pohditaan** liikuntapalveluun tai tapahtumaan liittyviä **keskeisiä tehtäviä tai toimintoja**. Kirjataan ne riskianalyytilomakkeen ensimmäiseen sarakkeeseen, kukin omaan ruutuunsa. (Esimerkiksi *tapahtuman johtaminen, toimistotyöskentely, liikunnan ohjaaminen, ryhmien opastaminen, ajoneuvolla liikkuminen, jne.*)
- Pohditaan mitä vaaroja** kuhunkin kirjattuun tehtävään, toimintoon ja paikkaan voi liittyä. Vaarat voivat aiheutua omasta toiminnasta, luonnon olosuhteista tai ulkopuolisesta vaarasta. Käytä mielikuvitustasi! (vaarat voivat olla niin henkisiä kuin fyysisiäkin, esimerkiksi *kaatuminen, uupuminen, rasitusvammat, asioiden unohtaminen, virheellinen ohjeistus, puutteelliset tiedot/taidot, sopimaton aikataulu, jne.*)
- Kirjataan** ilmenneet **vaarat** kohdassa 2 kirjaamien tehtävien ja toimintojen perään niille varattuun tilaan.
- Pohditaan millaisia seurauksia vaaroista** voi pahimmillaan aiheutua **ja kirjataan ne ylös** vaarojen jälkeen (Seurauksia voivat olla esimerkiksi *loukkaantuminen, elinikäinen vamma, sairastuminen, maineen menetys, menetetyt asiakkaat, toiminnan keskeytyminen, jne.*)
- Pohditaan kirjattujen vaarojen toteutumisen todennäköisyyttä** ja arvioidaan mahdollisten **seurausten vakavuutta**. **Määritetään riskin suuruus** riskinarviointitaulukkoa käyttäen **ja kirjataan** se lomakkeeseen.
- Pohditaan millä toimenpiteillä** vaaran toteutuminen voitaisiin estää. Pohditaan erityisesti niitä vaaroja, joissa riski nousi vähintään kohtalaiseksi.
- Täytetty riskinarviointilomake toimitetaan** turvallisuuden vastuuhenkilölle, joka käynnistää toimet tarvittaviksi lisäselvityksiksi tai toimenpiteiden valitsemiseksi ja toteuttamiseksi.

TURVALLISUUSSUUNNITELMA

Järjestäjä:

Tapahtuma:

Ajankohta:

Vastuu henkilöt:

Koulutuspaikka:

Tärkeitä puhelinnumeroita:

- 112 Hätänumero
- 0800 147 111 Myrkytyskeskus

Jäsenet ja yhteystiedot

Ajo-ohjeet lähtöpaikalle:

Reittisuunnitelma ja liitteenä karttakopio, jossa näkyy kaikkien leiripaikkojen sijainti ja niiden koordinaatit:

Mukana oleva ensiapu varustus:

Aktiviteetit

Tapahtuma Ajankohta				Laatinut:	
RISKIANALYYSI					
riski	todennäköisyy- s	x vakav uus	=risk- ikerroi n	miten riskiä ehkäistä än?	miten toim- itaan riskin to- teutuessa?
				Pukeutu- minen ja varuste- huolto	Lämmite- tään ja suo- ritetaan tar- vittava EA
riskin todennäköisyys	riskin haitallisuus toteutuessa			RISKI	
epätodennäköinen 1	lievästi haitallinen 1			1 = merkityksetön, 2 =	
mahdollinen 2	haitallinen 2			vähäinen , 3 = kohtalai- nen,	
todennäköinen 3	erittäin haitallinen 3			4-5 = merkittävä riski, 6- 9 = vakava ja erityisen tarkkaan huomioitava riski (riskiä vähennettävä ennen toteuttamista)	

Vaelluskalusto Juuso Lievonen

Tarvike lista pohja vaellukselle.

Kantaminen ja pakkaus

- Rinkka 100L
- Kuivapusseja

Majoitus

- Teltta
- Makuupussi
- Makuualusta

Ruokailu ja vesi

- Retkikeitin
- Polttoaine
- Aterimet
- Kuksa
- Juomapullot 2x 1L
- Retkiastia
- Tiskiharja

Vaatteet

- Takki
- Tautotakki
- Sadeviitta
- Housut
- Sukat 3kpl
- T-paita 3kpl
- Bokserit 3kpl
- Flanellipaita 2kpl
- Pipo
- Hattu
- Huivi
- Aurinkolasit
- Crocs kengät

Ruoka/päivä

- Aamupala (puuroa ja kaakao)
- Lounas (pussipastaa, retkiruokaa jne)
- Päivällinen (pussipastaa, retkiruokaa jne)
- Välipalat (Energiapatukat, myslit, kaakao, suklaa, kuivatut hedelmät)

Suunnistus

- Kartta
- Kompassi
- Karttalaukku

Työkalut ja tarvikkeet

- Ensiapulaukku
- Avaruuspeite
- Puukko
- Otsalamppu
- Vihko + kynä
- Kuokka
- Wc-paperi
- Käsidesi
- Varavirtalähde
- Narua
- Ilmastointiteippi
- Muovipusseja 30L
- Tulitikut/Sytkärit
- Vaellussauva
- Pilli
- Retkipyyhe